

ร่าง

แนวทางการจัดการเรียนรู้

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ

๒๕๕๒

คำนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ให้โรงเรียนต้นแบบและโรงเรียนที่มีความพร้อมในการใช้หลักสูตร ในปีการศึกษา ๒๕๕๒ และใช้ในโรงเรียนทั่วประเทศในปีการศึกษา ๒๕๕๓ หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตรที่ใช้แนวคิดหลักสูตรอิงมาตรฐาน (Standard-based Curriculum) กล่าวคือเป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยในมาตรฐานการเรียนรู้ได้ระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ เมื่อสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้ยึดเป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ดังกล่าวด้วยการดำเนินการบริหารจัดการอิงมาตรฐาน (Standard-based Administration) การจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเป็นเป้าหมาย (Standard-based Instruction) การวัดและประเมินผลที่สะท้อนมาตรฐาน (Standard-based Assessment) เพื่อให้กระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเพื่อขยายความให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งระดับชาติ ระดับท้องถิ่น และระดับสถานศึกษา ให้มีความเข้าใจที่ชัดเจนตรงกัน รวมทั้งร่วมกันรับผิดชอบและทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่จัดทำขึ้น ประกอบด้วยเอกสารจำนวน ๓ เล่ม คือ

เล่มที่ ๑ แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตร เป็นเรื่องเกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาและใช้หลักสูตรตลอดแนว ทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น และหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนแนวคิดสำคัญของการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลชั้นเรียน นอกจากนี้ยังสื่อสารเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุน และกำกับดูแลการจัดการศึกษา

เล่มที่ ๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้

เล่มที่ ๓ แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อแนะนำในการจัดทำระเบียบว่าด้วยการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษา แนวปฏิบัติที่ดีในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชา แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในระดับชั้นเรียนที่นำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละสาขาคณาจารย์ ผู้บริหารสถานศึกษา ศิษยานุศิษย์ ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้อง ตลอดจนนักวิชาการศึกษาของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา และหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำเอกสารชุดนี้ ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี หวังว่า เอกสารประกอบการใช้หลักสูตรทั้ง ๓ เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้สามารถพัฒนาหลักสูตร จัดการเรียนรู้ และดำเนินการวัดและประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะกระบวนการคิด เป็นคนดี มีคุณธรรม และดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

หากท่านมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไข อันจะช่วยให้เอกสารมีความสมบูรณ์สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างแท้จริง โปรดส่งข้อคิดเห็นมาที่

กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา อาคาร สพฐ. ๓

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

ถนนราชดำเนินนอก เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ๑๐๓๐๐

โทรศัพท์ ๐๒ ๒๕๕ ๕๖๖๕ โทรสาร ๐๒ ๒๕๕ ๕๖๖๐

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

บทที่ ๑	หลักการ แนวคิด จุดเน้น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ : คืออะไร	๑
	จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในการพัฒนาผู้เรียน	๑
	มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	๒
	สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	๒
	คุณลักษณะอันพึงประสงค์	๓
	การจัดการเรียนรู้	๓
	การใช้สื่อการเรียนรู้	๔
	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	๔
บทที่ ๒	จากหลักสูตรสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ : ครูควรรู้อะไร	๖
	การจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด	๖
	การจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	๗
	การจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์	๗
	การออกแบบหน่วยการเรียนรู้	๗
	การจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน	๘
	กระบวนการจัดการเรียนรู้	๑๑
	สื่อกับการจัดการเรียนรู้	๒๒
	การวัดและประเมินผลกับกระบวนการจัดการเรียนรู้	๒๗
	การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	๓๐

บทที่ ๓ จากหลักสูตรสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ : ควรทำอย่างไร	๓๕
จากหลักสูตรสู่ชั้นเรียน	๓๕
หน่วยการเรียนรู้	๓๖
จากหน่วยการเรียนรู้สู่ชั้นเรียน : การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	๓๓
บทที่ ๔ บทบาทของบุคลากรในการจัดการเรียนรู้ : จะต้องทำอย่างไร	๓๕
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	๓๖
บทบาทของครูผู้สอน	๓๘
บทบาทของผู้เรียน	๓๙
บทบาทของผู้ปกครอง/ชุมชน/คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	๔๐
บรรณานุกรม	๔๓
คณะผู้จัดทำ	๔๕

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ ๑ แสดงความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน	๘
แผนภาพที่ ๒ แสดงความสัมพันธ์ระดับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑	๒๘
แผนภาพที่ ๓ แสดงลักษณะการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑	๓๐
แผนภาพที่ ๔ แสดงขั้นตอนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	๓๑
แผนภาพที่ ๕ แสดงความเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ หลักสูตรสถานศึกษาสู่การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ ในชั้นเรียน	๓๕
แผนภาพที่ ๖ แสดงวิธีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้	๔๓
แผนภาพที่ ๗ แสดงความเชื่อมโยงของหน่วยการเรียนรู้สู่การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	๗๓
แผนภาพที่ ๘ แสดงบทบาทของบุคลากรที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑	๗๖

บทที่ ๑

หลักการ แนวคิด และจุดเน้นการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ : คืออะไร

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นจุดหมายสำคัญสำหรับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ โดยยึดหลักว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมอง เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ผู้สอนต้องพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพและบริบทของผู้เรียน การกำหนดบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน การใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย และการออกแบบการวัดและประเมินผล เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ และนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนี้

จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในการพัฒนาผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีจุดเน้นที่สำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ โดยกำหนดเป็นจุดหมาย เพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

๑) มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าในตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตนตาม หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

๒) มีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะ ชีวิต

๓) มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย

๔) มีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและ

การปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๕) มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย การอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม มีจิตสาธารณะที่มุ่งทำประโยชน์และสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามในสังคม และอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ นอกจากจะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ แล้ว จะต้องสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วย

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้ คือ เป้าหมายสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียน โดยระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไว้ทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้

ตัวชี้วัด คือ การระบุสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้และปฏิบัติได้ รวมทั้งคุณลักษณะของผู้เรียนในแต่ละระดับชั้น ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ สำหรับนำไปกำหนดเนื้อหาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนรู้ และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนซึ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้กำหนดตัวชี้วัดเป็น ๒ ประเภท ดังนี้

๑) ตัวชี้วัดชั้นปี เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละชั้นปี ในระดับการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษาปีที่ ๑ – มัธยมศึกษาปีที่ ๓)

๒) ตัวชี้วัดช่วงชั้น เป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (มัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖)

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มี ๕ ประการ ดังนี้

๑) ความสามารถในการสื่อสาร เป็นความสามารถในการรับและส่งสาร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักเลือกรับและส่งสาร โดยใช้หลักเหตุผล พร้อมทั้งใช้วิธีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

๒) ความสามารถในการคิด เป็นความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศ ในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม

๓) ความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคบนพื้นฐานของหลักเหตุผล คุณธรรม และข้อมูลสารสนเทศ พร้อมทั้งมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ

๔) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต เป็นความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม

๕) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี เป็นความสามารถในการเลือกและใช้เทคโนโลยีด้านต่าง ๆ และมีทักษะกระบวนการทางเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาตนเองและสังคมในด้านการเรียนรู้ การสื่อสาร การทำงาน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ถูกต้อง เหมาะสมและมีคุณธรรม

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ดังนี้

- ๑) รักษาติ ศาสน์ กษัตริย์
- ๒) ซื่อสัตย์สุจริต
- ๓) มีวินัย
- ๔) ใฝ่เรียนรู้
- ๕) อยู่อย่างพอเพียง
- ๖) มุ่งมั่นในการทำงาน
- ๗) รักความเป็นไทย
- ๘) มีจิตสาธารณะ

ทั้งนี้ เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา สามารถเพิ่มเติมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่เป็นจุดเน้นของตนได้ตามความเหมาะสม

การจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ครูผู้สอนต้องวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยมีหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง และการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอาจเพิ่มเติมขึ้นได้

ในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี บรรลุตามเป้าหมายของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน เช่น กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการจัดการ กระบวนการวิจัย กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง และกระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย เป็นต้น ทั้งนี้ต้องให้ความสำคัญกับการใช้สื่อ การพัฒนาสื่อ การใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการวัดผลประเมินผลอย่างหลากหลายเพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง

การใช้สื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามความมุ่งหวังของหลักสูตร แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการจัดทำ พัฒนา และเลือกใช้สื่อการเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพเหมาะสมตามความแตกต่างของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ สถานศึกษาควรให้การส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำสื่อไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผู้เรียนอย่างหลากหลายและเพียงพอ โดยการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศ และเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษา และชุมชนรวมทั้งการศึกษา ค้นคว้าวิจัย พัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ตามศักยภาพของผู้เรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ซึ่งผู้เรียนจะต้องได้รับการพัฒนาและประเมินตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ สะท้อนสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในทุกระดับ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น ๔ ระดับ ประกอบด้วย ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

๑) การประเมินระดับชั้นเรียน เป็นการตรวจสอบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการความก้าวหน้าในการเรียนรู้ อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือไม่ และมากน้อยเพียงใด มีสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาปรับปรุงและส่งเสริมในด้านใด นอกจากนี้ยังเป็นข้อมูลให้ครูผู้สอนใช้ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนด้วย ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

๒) การประเมินระดับสถานศึกษา เป็นการตรวจสอบผลการเรียนของผู้เรียนเป็นรายปี / รายภาค ผลการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นการประเมินเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษา รวมทั้งสามารถนำผลการเรียนของผู้เรียนในสถานศึกษา เปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับชาติและระดับเขตพื้นที่การศึกษา

๓) การประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา

๔) การประเมินระดับชาติ เป็นการประเมินคุณภาพผู้เรียนในระดับชาติตามมาตรฐานการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนด ผลจากการประเมินใช้เป็นข้อมูลในการเทียบเคียงคุณภาพการศึกษาในระดับต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในการวางแผนยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตลอดจนใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจในระดับนโยบายของประเทศ

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน และนำพาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาการทางสมอง และเน้นคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ ใช้สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์สื่อการเรียนรู้ ระบบสารสนเทศ เครื่องมือการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ สถานศึกษาต้องมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และนำผลที่ได้ใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพสูงสุดต่อผู้เรียน

บทที่ ๒

จากหลักสูตรสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ : ครูควรรู้อะไร

การออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดเป็นผลผลิตที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนั้น ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ต้องให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องรู้อะไรและทำอะไรได้ ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เชื่อมโยงไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นองค์รวม ด้วยเหตุนี้ ครูผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจกับการเชื่อมโยงของการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด การจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่ครอบคลุมเป้าหมายการเรียนรู้ หลักฐานร่องรอยที่เกิดจากการวัดและประเมินผลอย่างเป็นระบบควบคู่กับการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่นำเทคนิควิธีการสอนอย่างหลากหลาย มาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติวิชาและผู้เรียน ตลอดจนการใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนี้

การจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เป็นสิ่งที่กำหนดให้รู้ว่าผู้เรียนต้องรู้อะไรและทำอะไรได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญาและมีความสุขได้นั้น ครูผู้สอนต้องศึกษาและวิเคราะห์สิ่งที่กำหนดไว้เพื่อให้เกิดกับผู้เรียนในมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งกำหนดกลุ่มสาระการเรียนรู้ไว้ ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ ฉะนั้น การจัดการเรียนรู้ให้ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนสูงสุดตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ครูผู้สอนต้องมีความเข้าใจในมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้ชัดเจน ก่อนนำไปออกแบบการจัดการเรียนรู้และวางแผนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนจะต้องคำนึงถึงในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องศึกษาและวิเคราะห์ให้รู้ว่าในแต่ละมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดจะนำพาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่กำหนดไว้ ๕ ประการได้อย่างไร ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวประกอบด้วย ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสมรรถนะดังกล่าวจะเกิดขึ้นจากการสังสมประสบการณ์จากการเรียนรู้ และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์

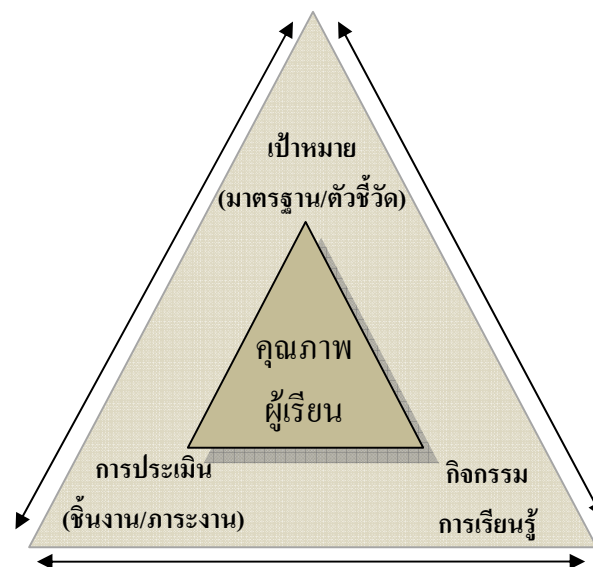
การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ทั้ง ๘ ประการ แท้จริงคือมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ แต่ที่กำหนดไว้เป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เนื่องจาก ต้องการเน้นย้ำให้เกิดขึ้นจนเป็นนิสัยสอดคล้องตามสภาพสังคมปัจจุบัน ครูผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาผู้เรียนได้โดยสอดคล้องไปกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ นอกจากนี้ ยังสามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ผ่านกิจกรรมต่างๆ ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ด้วยการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติบ่อย ๆ อย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย สำหรับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สามารถพัฒนาเพิ่มเติมจาก ๘ คุณลักษณะที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดไว้ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจุดเน้นของเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และกลุ่มสาระการเรียนรู้

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด อีกทั้งต้องสามารถนำพาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวม สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมได้ ด้วยการออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้ เนื่องด้วยหน่วยการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่สำคัญในการนำหลักสูตรสู่การจัดการเรียนรู้โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาผู้เรียน การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อคุณภาพของผู้เรียน จำเป็นต้องมีการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด เพื่อกำหนดขอบข่ายสาระที่จะใช้ในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ตลอดแนว เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และปฏิบัติได้

การวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่นำมาเป็นเป้าหมายการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ จะช่วยให้รู้ว่ามาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดมีความสัมพันธ์กันอย่างไร ตัวชี้วัดใดเป็นหลัก ตัวชี้วัดใดเป็นตัวเสริม/สนับสนุน ตัวชี้วัดใดควรเรียนซ้ำเพื่อให้เกิดทักษะกับผู้เรียน ตัวชี้วัดใดมีความยากง่าย ความซับซ้อน ตัวชี้วัดใดควรเรียนก่อน เรียนหลัง หรือเรียนช่วงเวลาใด ซึ่งช่วยให้ครูผู้สอนเห็นการเชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนด จุดเน้นที่ต้องพัฒนาผู้เรียนและสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย ดังแผนภาพที่ ๑ ต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๑ แสดงความสัมพันธ์ของหน่วยการเรียนรู้อิงมาตรฐาน

ที่มา : Vermont Department of Education, ๑๙๙๖.

การจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียน

การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมาย ครูผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญและสรรหากระบวนการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดทั้ง ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ นำพาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่ดี ผู้เรียนควรได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียน พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองและมุ่งเน้นความรู้คู่คุณธรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความหลากหลาย ทันสมัย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ธรรมชาติของวิชา ให้ผู้เรียนค้นคว้าหรือเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ตามความสนใจ ใช้สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก ทั้งนี้ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้ให้หลักการที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ไว้ ดังนี้

๑. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดหลักการว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ โดยการจัดวิธีการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน ให้สามารถพัฒนาตนเองได้ การจัดการเรียนรู้ควรเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนรู้ ได้ลงมือศึกษาค้นคว้า คิด แก้ปัญหาและปฏิบัติงานเพื่อสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุน จัดสถานการณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้

๒. การจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

การจัดการเรียนรู้ควรให้ความสำคัญของความแตกต่างระหว่างผู้เรียน เพื่อวางรากฐานชีวิตให้เจริญงอกงามอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา การจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ค้นพบ และแสดงออกถึงศักยภาพของตนเอง ครูผู้สอนจึงควรมีข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล สำหรับใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปพัฒนาผู้เรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน

๓. การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง

การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาได้อย่างเหมาะสมกับการทำงานของสมอง การเชื่อมโยงวงจรสมอง พัฒนาการทางอารมณ์ ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนมีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ ทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข โดยใช้ประสบการณ์ตรง

ด้านร่างกายที่เป็นรูปธรรม ข้อเท็จจริงและทักษะด้านต่างๆ ที่ปรากฏในชีวิตจริงตามธรรมชาติเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมอง

๔. การจัดการเรียนรู้ที่เน้นด้านคุณธรรม จริยธรรม

การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ด้วยการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการ คุณธรรม จริยธรรม ไปด้วยกัน เกิดการยอมรับ เห็นคุณค่าและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเป็นลักษณะนิสัยที่ดี

ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดผลตามหลักการจัดการเรียนรู้อย่างกล่าว ครูผู้สอนและผู้เรียนมีบทบาทสำคัญ ดังนี้

บทบาทของครูผู้สอน

๑) การสำรวจประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ครูผู้สอนควรคำนึงว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีวิธีการเรียนรู้ (Learning Styles) แตกต่างกันไป ครูผู้สอนจะต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ ให้โอกาสกับผู้เรียนได้ค้นพบวิธีการเรียนรู้ของตนเอง จึงจะเป็นสิ่งที่มีคุณค่า และทำให้การเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ครูผู้สอนควรดำเนินการ ดังนี้

๑.๑) ศึกษา วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน โดยคำนึงถึงลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคนที่มีภูมิหลังสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด รูปแบบการเรียนรู้ ความสนใจ และความต้องการที่แตกต่างกัน และจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน ลักษณะของผู้เรียน และสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี มีพัฒนาการที่เป็นไปตามความสามารถ และเติมตามศักยภาพของแต่ละคน

๑.๒) กำหนดเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

๒) การบูรณาการและการถ่ายโยงความรู้ ครูผู้สอนควรได้บูรณาการสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของผู้เรียน นำไปประยุกต์ใช้อย่างสร้างสรรค์และสามารถแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรดำเนินการ ดังนี้

๒.๑) ออกแบบการเรียนรู้ และจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และพัฒนาการทางสมองเพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของหลักสูตร

๒.๒) จัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และดูแลช่วยเหลือผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้

๒.๓) จัดเตรียม และเลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

๒.๔) ประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เหมาะสมกับธรรมชาติของวิชาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และระดับพัฒนาการของผู้เรียน

๒.๕) วิเคราะห์ผลการประเมิน เพื่อนำผลมาใช้ในการซ่อมเสริม และพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของตนเองด้วยกระบวนการวิจัย

บทบาทของผู้เรียน

- ๑) กำหนดเป้าหมาย วางแผน และรับผิดชอบการเรียนรู้ของตนเองให้บรรลุตามเป้าหมาย
- ๒) แสวงหาและเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ที่มีอยู่อย่างหลากหลาย และรู้จักวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ข้อความรู้ เพื่อนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตในสังคม
- ๓) ลงมือปฏิบัติจริง สร้างสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
- ๔) มีปฏิสัมพันธ์ ทำงาน ทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเพื่อน และครู
- ๕) ประเมิน และพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง

กระบวนการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ นั้น จะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายของหลักสูตร ซึ่งครูผู้สอนจะต้องรู้และเข้าใจแนวคิด การจัดการเรียนรู้และผลที่เกิดกับผู้เรียน แล้วนำมาจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาของผู้เรียนตามหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าว ได้แก่

๑. กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
๒. กระบวนการสร้างความรู้
๓. กระบวนการคิด
๔. กระบวนการทางสังคม
๕. กระบวนการเผชิญสถานการณ์ และแก้ปัญหา
๖. กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
๗. กระบวนการปฏิบัติ
๘. กระบวนการจัดการ
๙. กระบวนการวิจัย
๑๐. กระบวนการเรียนรู้การเรียนรู้ของตนเอง
๑๑. กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

กระบวนการเรียนรู้ที่กล่าวมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝน พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของหลักสูตร ครูผู้สอนจึงควรต้องคัดสรรเลือกนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ดังนี้

๑. กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ

๑.๑ แนวคิด

กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ คือ การจัดการเรียนรู้โดยการนำเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในลักษณะที่เป็นองค์รวม และสามารถนำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม วัตถุประสงค์และความเหมาะสมของตัวผู้เรียนและสาระการเรียนรู้

๑.๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ สามารถทำได้หลายลักษณะ ในที่นี้จะขอเสนอแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยใช้กลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นหลัก ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๑) การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหาด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวเรื่องหรือประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง

การบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันนั้น สามารถจัดการเรียนรู้โดยผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ

๒) การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงเนื้อหา ทักษะ/กระบวนการ หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตั้งแต่สองกลุ่มสาระการเรียนรู้ขึ้นไปเข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งศึกษาเกี่ยวกับเรื่องราว ประเด็น ปัญหา หัวเรื่องหรือประสบการณ์เรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ อย่างเข้าใจลึกซึ้ง และชัดเจนใกล้เคียงกับความเป็นจริงในชีวิต

การบูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา มักเป็นการจัดการเรียนรู้โดยครูผู้สอนคนเดียว แต่ในระดับมัธยมศึกษาขึ้นไป จะเป็นการสอนเป็นทีมตั้งแต่สองคนขึ้นไป หรือทำความเข้าใจแล้วแยกกันสอนตามวิชาที่รับผิดชอบ

การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการทั้งสองประเภทนี้ จะทำให้กระบวนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ต่อเมื่อผู้สอนเลือกรูปแบบการจัดการเรียนรู้ วิธีการจัดการเรียนรู้ หรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายเหมาะสมกับบทเรียน และศักยภาพของผู้เรียน ด้วยเหตุนี้การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการจึงต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

- (๑) เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- (๒) จัดประสบการณ์ตรงที่สอดคล้องกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- (๓) เน้นการปลูกฝังจิตสำนึก ค่านิยม และจริยธรรมที่ถูกต้อง ดีงาม
- (๔) จัดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าทำ
- (๕) ให้ผู้เรียนได้ร่วมทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

๑.๓ ผลที่เกิดกับผู้เรียน

๑) เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้การแก้ปัญหาโดยใช้ความรู้หลาย ๆ ด้านประกอบกัน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทั้งด้านความรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไปพร้อมๆ กัน

๒) เปิดโลกทัศน์ของทั้งครูผู้สอน และผู้เรียนให้กว้างขึ้น ไม่จำกัดเฉพาะด้าน เฉพาะทาง ช่วยให้การเรียนรู้ที่น่าสนใจ น่าตื่นเต้น ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ และมีความคิด และมุมมองที่กว้างขึ้น

๓) เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ได้ทำงานร่วมกันในการบูรณาการความรู้ ความเข้าใจตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สู่ตัวผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าในการนำความรู้ที่เรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

๔) ผู้เรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจในลักษณะองค์รวม สามารถเชื่อมโยงความรู้ และประสบการณ์ การเรียนรู้ได้อย่างมีจุดมุ่งหมาย และมีความหมาย สามารถแสวงหาความรู้ ความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม แลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างไม่จำกัด ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้วิธีการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ภูมิปัญญา และชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้

๒. กระบวนการสร้างความรู้

๒.๑ แนวคิด

กระบวนการสร้างความรู้ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สร้างความรู้ และประสบการณ์ต่างๆ ที่มีความหมายต่อตนเองจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการคิดและการแสวงหาความรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติจริง ให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ และประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้จัดโอกาส บรรยากาศ สิ่งแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

๒.๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสร้างความรู้ มีขั้นตอน/กระบวนการ ดังนี้

๑) ค้นหาความรู้เดิม เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่ในเรื่องที่กำลังจะเรียนรู้

๒) ปรับเปลี่ยนความคิด เป็นขั้นที่สำคัญของการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการสร้างความรู้ที่ประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ ดังนี้

๒.๑) สร้างความกระจ่างและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันและกัน

๒.๒) สร้างความคิดใหม่จากการอภิปรายร่วมกัน และสาธิตแสดงให้เห็น จนทำให้ผู้เรียนสามารถกำหนดความคิด หรือความรู้ใหม่ขึ้นได้

๒.๓) การประเมินความคิดใหม่ โดยการทดลอง หรือใช้กระบวนการคิด คิดอย่างได้ตรง
ลึกซึ้ง และประเมินคุณค่า

๒.๔) การนำความคิดไปใช้ ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ความคิด หรือความรู้ความเข้าใจในการพัฒนา
การเรียนรู้ที่มีความหมาย

๓) ชั้นบททวน เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้เรียนจะได้ทบทวนความคิด ความเข้าใจ โดยการเปรียบเทียบ
ระหว่างความคิดเดิมกับความคิดใหม่

๒.๓ ผลที่เกิดกับผู้เรียน

กระบวนการสร้างความรู้ เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความรู้และประสบการณ์เดิมของ
ผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สังเกตสิ่งที่น่าสนใจ อยากเรียนรู้ แล้วจึงศึกษาค้นคว้า แสวงหาความรู้เพิ่มเติม
นำไปเชื่อมโยงต่อยอดกับความรู้ และประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ เกิดเป็นความรู้ใหม่ของผู้เรียนเอง อีกทั้งได้พัฒนา
ทักษะกระบวนการคิด

๓. กระบวนการคิด

๓.๑ แนวคิด

กระบวนการคิด เป็นกระบวนการทางสมองในการจัดกระทำข้อมูลหรือสิ่งเร้าที่รับเข้ามา เป็น
กระบวนการทางสติปัญญา มีลักษณะเป็นกระบวนการหรือวิธีการ ในการพัฒนาให้เกิดกระบวนการคิด จึงต้องมี
บุคคล มีเนื้อหาหรือข้อมูลที่ใช้ในการคิด คุณสมบัติที่เอื้ออำนวยต่อการคิด กระบวนการที่ใช้ในการคิด วิธีการ
พัฒนาการคิดและการวัดและประเมินการคิด

๓.๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการคิดมีแนวทาง ดังนี้

๑) การจัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการคิด โดยส่งเสริม สนับสนุน
ให้ผู้เรียนคิด ไม่ปิดกั้นความคิด ให้กำลังใจ เสริมแรงเมื่อผู้เรียนคิดได้ด้วยตนเอง

๒) ใช้รูปแบบ วิธีการสอน หรือเทคนิคการสอนต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดเชื่อมโยงจาก
ความคิดเดิมในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดหลากหลาย การคิดละเอียด การคิดชัดเจน
การคิดอย่างมีเหตุผล การคิดถูกต้อง การคิดกว้าง การคิดลึกซึ้ง และการคิดไกล

๓) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด และกระบวนการคิดต่างๆ ตามความเหมาะสมกับพื้นฐาน
ของผู้เรียน ได้แก่

๓.๑) ทักษะการคิดหรือทักษะการคิดพื้นฐาน มีขั้นตอนการคิดไม่ซับซ้อน เป็นทักษะพื้นฐาน
ของการคิดขั้นสูง แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ

(๑) ทักษะการคิดพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย

๑.๑) ทักษะการสื่อความหมาย หมายถึง ทักษะการรับสารรับความคิดของผู้อื่นเข้ามาเพื่อรับรู้ ตีความ แล้วจดจำเมื่อต้องการที่จะระลึกถึง เพื่อนำมาเรียบเรียงและถ่ายทอดความคิดของตนให้แก่ผู้อื่น โดยแปลความคิดในรูปของภาษาต่าง ๆ เช่น ทักษะการฟัง ทักษะการพูด เป็นต้น ทั้งที่เป็นข้อความ คำพูด

๑.๒) ทักษะการคิดที่เป็นแกนหรือทักษะการคิดทั่วไป หมายถึง ทักษะการคิดที่จำเป็นต้องใช้อยู่เสมอในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น ทักษะการสังเกต ทักษะการสำรวจ ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการเก็บรวบรวมข้อมูล ทักษะการจำแนก และทักษะการเปรียบเทียบ เป็นต้น

(๒) ทักษะการคิดขั้นสูง หมายถึง ทักษะการคิดที่มีขั้นตอนหลายขั้น และต้องอาศัยทักษะการสื่อความหมายและทักษะการคิดทั่วไปหลาย ๆ ทักษะในแต่ละขั้น เช่น ทักษะการสรุปความ ทักษะการวิเคราะห์ ทักษะการจัดระบบความคิด ทักษะการสร้างองค์ความรู้ใหม่ และทักษะการตั้งสมมติฐาน เป็นต้น

๓.๒) ลักษณะการคิดหรือการคิดระดับกลาง มีขั้นตอนในการคิดซับซ้อนมากกว่าการคิดในกลุ่มที่ ๑ เป็นพื้นฐานของการคิดระดับสูง ลักษณะการคิดแต่ละลักษณะต้องอาศัยการคิดขั้นพื้นฐานมากบ้าง น้อยบ้าง ซึ่งแบ่งได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ

(๑) ลักษณะการคิดทั่วไปที่จำเป็น ได้แก่ การคิดคล่อง การคิดละเอียด การคิดหลากหลาย และการคิดชัดเจน เป็นต้น

(๒) ลักษณะการคิดที่เป็นแกนสำคัญ ได้แก่ การคิดถูกทาง การคิดไกล การคิดกว้าง และการคิดอย่างมีเหตุผล เป็นต้น

๓.๓) กระบวนการคิดหรือการคิดระดับสูง มีขั้นตอนในการคิดซับซ้อนและต้องอาศัยทักษะการคิด และลักษณะการคิดเป็นพื้นฐานในการคิด ซึ่งมีหลายกระบวนการ เช่น กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

๔) ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียนในการใช้ความคิด และแสดงความคิด อภิปรายแลกเปลี่ยนกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนรู้

๕) ร่วมกันสรุปประเด็นที่ได้จากกระบวนการคิดที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้

๖) การวัดและประเมินผลการเรียน ทั้งทางด้านเนื้อหา สาระการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการคิด

๓.๓ ผลที่เกิดกับผู้เรียน

๑) มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบ ปฏิบัติงานได้อย่างมีขั้นตอน

๒) มีความสามารถในการพิจารณาสิ่งต่างๆ และประเมินค่าโดยใช้หลักเกณฑ์อย่างสมเหตุสมผล รู้จักประเมินตนเอง และผู้อื่นได้อย่างถูกต้อง

๓) ส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาในการอ่าน เขียน ฟัง พูดของผู้เรียน มีทักษะในการสื่อสารกับผู้อื่นได้ดี

๔) ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต และในสถานการณ์ปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว กระบวนการคิดจึงเป็นภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อนได้เป็นอย่างดี อีกทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหา เพื่อเลือกตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ของสังคมได้อย่างเข้มแข็ง

๔. กระบวนการทางสังคม

๔.๑ แนวคิด

กระบวนการทางสังคม เป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างปฏิสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันในสังคม ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันที่ก่อให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่ตีร่วมกัน

๔.๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้

๑) ให้โอกาสผู้เรียนได้ทำกิจกรรมกลุ่มและกระบวนการกลุ่ม มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำกิจกรรมร่วมกัน

๒) มุ่งจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

๓) ให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการใฝ่รู้ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ในทุกเวลา ทุกสถานที่และทุกสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้านอารมณ์ สังคมและสติปัญญา

๔) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาสภาพของชุมชน ผลกระทบของสิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

๔.๓ ผลที่เกิดกับผู้เรียน

กระบวนการทางสังคม ทำให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าของการทำงานร่วมกัน การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดคุณลักษณะหลายประการ เช่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในทางที่ดี การสร้างทีมงาน ความรับผิดชอบ ความมีวินัย มีทักษะทางสังคม

๕. กระบวนการแก้ปัญหา

๕.๑ แนวคิด

กระบวนการแก้ปัญหา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ฝึกให้ผู้เรียนแก้ปัญหาโดยผ่านกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริงอย่างเป็นระบบ จากสถานการณ์หรือปัญหาที่น่าสนใจและท้าทาย

๕.๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการแก้ปัญหา มีแนวทาง และขั้นตอน ดังนี้

๑) ขั้นกำหนดปัญหาและทำความเข้าใจกับปัญหา เป็นขั้นเลือกใช้ปัญหาที่อาจได้มาจากแหล่งต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจกับปัญหาที่พบให้ถ่องแท้ และวิเคราะห์ปัญหาตามประเด็น ดังนี้

๑.๑) ปัญหาคืออะไร

๑.๒) มีข้อมูลใดประกอบบ้าง

๑.๓) มีเงื่อนไขหรือความต้องการข้อมูลใดเพิ่มเติมอีกหรือไม่

๒) ขั้นตอนวางแผนการแก้ปัญหา ขั้นตอนนี้จะเป็นการคิดวิธีการวางแผนเพื่อแก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลจากปัญหาที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้วในขั้นที่ ๑ ประกอบกับข้อมูลและความรู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหานั้น นำมาใช้ประกอบการวางแผนแก้ปัญหา สำหรับการแก้ปัญหาที่ต้องตรวจสอบโดยการทดลอง ขั้นตอนนี้จะเป็นการวางแผนการทดลอง ซึ่งประกอบด้วย การตั้งสมมติฐาน การกำหนดวิธีการทดลอง หรือวิธีการตรวจสอบ รวมทั้งแนวทางการประเมินผลการแก้ปัญหาด้วย

๓) ขั้นตอนดำเนินการแก้ปัญหา เป็นขั้นตอนการลงมือแก้ปัญหาและประเมินว่าวิธีการแก้ปัญหา และผลที่ได้เป็นอย่างไร ถ้าการแก้ปัญหานั้นได้ถูกต้องจะประเมินต่อไปว่า วิธีการนั้นจะนำไปใช้ในการแก้ปัญหาคือ ใดหรือไม่ ถ้าพบว่าการแก้ปัญหานั้นไม่ประสบความสำเร็จจะต้องย้อนกลับไปเลือกใช้วิธีการแก้ปัญหาคือ ใดหรือไม่ ถ้ายังไม่ได้กำหนดไว้แล้วในขั้นที่ ๒ และถ้ายังไม่ประสบความสำเร็จอีก ผู้เรียนจะต้องย้อนกลับไปทำความเข้าใจใหม่ว่า มีข้อบกพร่องใด เช่น มีข้อมูลเพียงพอหรือไม่ เพื่อจะได้เริ่มต้นการแก้ปัญหาคือ ใหม่อีกครั้ง

๔) ขั้นตอนตรวจสอบการแก้ปัญหา เป็นการประเมินภาพรวมในการแก้ปัญหาทั้งด้านวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหา และการตัดสินใจ รวมทั้งการนำไปประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ในการแก้ปัญหาคือ ใด ๆ ต้องตรวจสอบถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

๕.๓ ผลที่เกิดกับผู้เรียน

ช่วยพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียนอย่างเป็นลำดับ ขั้นตอน จนเกิดเป็นกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทำท่าย และกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ ตั้งใจเรียนมากขึ้น พร้อมกับเห็นคุณค่าของการเรียนรู้ สร้างนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีเหตุผล และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๖. กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง

๖.๑ แนวคิด

กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เป็นการจัดการเรียนรู้โดยใช้ประสบการณ์ตรงที่ทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดกับหลักการต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นองค์รวม

๖.๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง มีแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

ขั้นที่ ๑ การเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการกระตุ้นแนะนำเรื่องที่จะเรียน โดยใช้ประสบการณ์หรือกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคิด เราให้ผู้เรียนอยากเห็น อยากเรียนรู้

ขั้นที่ ๒ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ข้อเท็จจริง โดยเชื่อมโยงความอยากรู้ อยากเห็น อยากเรียนรู้ของผู้เรียนจากประสบการณ์เดิมในขั้นที่ ๑ สู่การค้นคว้า แสวงหาความรู้ใหม่ หรือแนวคิด ทฤษฎีใหม่ ตามธรรมชาติของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

ขั้นที่ ๓ การฝึกปฏิบัติ ในขั้นนี้เป็นการฝึกปฏิบัติด้วยการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดทักษะความชำนาญมากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ ๔ การนำไปใช้ หรือขยายผล เป็นขั้นการนำข้อค้นพบในขั้นฝึกปฏิบัติไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ

๖.๓ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

ช่วยพัฒนาทักษะการคิดบนพื้นฐานของการสืบค้นข้อเท็จจริงอย่างมีเหตุผล รู้จักหาข้อมูล ทฤษฎี หลักการมาสนับสนุนสิ่งที่ค้นพบ

๗. กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง

๗.๑ แนวคิด

กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงานจริง โดยการกำหนดภาระงาน (task) ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามโครงสร้างของแต่ละงาน

๗.๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้

มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำงานจริงตามแนวทาง ดังนี้

๑. การศึกษา และวิเคราะห์ภาระงาน และโครงสร้างของงาน
๒. การวางแผนปฏิบัติงาน
๓. การลงมือปฏิบัติ โดยอาจดำเนินการ ดังนี้
 - ๓.๑ ครูผู้สอนให้คำแนะนำ และสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง
 - ๓.๒ ผู้เรียนฝึกปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน
 - ๓.๓ ผู้เรียนฝึกฝนทักษะความชำนาญ
๔. ขึ้นประเมินผลงาน / ปรับปรุงชิ้นงาน

๗.๓ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

กระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จะทำให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานได้ตามลำดับขั้นตอนของกระบวนการต่างๆ ได้แก่ กระบวนการทำงาน กระบวนการตัดสินใจ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการกลุ่ม เป็นต้น ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงาน ได้ชิ้นงาน/ภาระงานเชิงประจักษ์ ได้สร้าง และพัฒนางานด้วยวิธีการใหม่ๆ จนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

๘. กระบวนการจัดการ

๘.๑ แนวคิด

กระบวนการจัดการ เป็นกระบวนการที่ปฏิบัติเพื่อนำไปสู่วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน การปฏิบัติงาน การประเมินผล และการสรุปผลงาน

๘.๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้

กระบวนการจัดการประกอบด้วยทักษะจำเป็นซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- ๑) การวางแผน ได้แก่
 - วิเคราะห์งาน
 - ใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ
 - กำหนดขั้นตอนการปฏิบัติงาน
- ๒) การปฏิบัติงาน ได้แก่
 - ประสานงาน
 - ทำงานเป็นระบบตามแผน
- ๓) การประเมินผลและสรุปผลงาน
 - ติดตามงานอย่างเป็นระบบ
 - ประเมินผลและปรับปรุงงาน
 - สรุปผลงาน

๘.๓ ผลที่เกิดกับผู้เรียน

กระบวนการจัดการจะช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ สามารถจัดการกับตนเองและการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย

๙. กระบวนการวิจัย

๙.๑ แนวคิด

กระบวนการวิจัย เป็นการจัดสถานการณ์การเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัย หรือผลการวิจัย เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้เนื้อหาสาระต่าง ๆ เช่นการใช้การประมวลผลงานวิจัย (Research review) มาประกอบการสอน ใช้ผลการวิจัยมาเป็นเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ ใช้กระบวนการวิจัยในการศึกษาเนื้อหาสาระหรือให้ผู้เรียนลงมือทำวิจัยโดยตรงหรือช่วยฝึกฝนทักษะการวิจัยต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน

๙.๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้

๑) เลือกประเด็นปัญหา (choosing the problem) เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนได้จัดกิจกรรมกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในประเด็นปัญหาต่าง ๆ เพื่อเป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการวิจัย โดยประเด็นปัญหาที่เกิดจาก

ความสนใจของผู้เรียน ลักษณะปัญหาควรเกี่ยวข้องกับผู้เรียนโดยตรง อาจเป็นปัญหาภายในชุมชน อยู่ในขีดความสามารถที่ผู้เรียนจะแก้ไขได้ สำหรับประเด็นปัญหาที่จะช่วยให้ผู้เรียนเลือกประเด็นปัญหาได้ มีหลายกิจกรรม เช่น การระดมความคิด การอภิปราย

๒) การนิยามปัญหา (identify problem) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนร่วมกันพิจารณาประเด็นปัญหาที่เลือกไว้แล้วให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

๓) การพัฒนาวิสัยทัศน์ (vision) เป็นขั้นที่ผู้เรียนร่วมกันกำหนดแนวทางและวางแผนแก้ปัญหาโดยใช้วิสัยทัศน์เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างชัดเจน

๔) ลงมือปฏิบัติ (action) ผู้เรียนร่วมกันดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นการดำเนินงานในชุมชน หรือเป็นเพียงการดำเนินงานในโรงเรียนแล้วแต่ปัญหาและแผนที่กำหนด เช่น ผู้เรียนรวบรวมข้อมูลตามแผนที่วางไว้ด้วยวิธีการต่าง ๆ นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปผล

๕) ตรวจสอบผลการเปลี่ยนแปลง ผู้เรียนร่วมกันตรวจสอบว่าผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร สามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไร

๖) สรุปและประเมินผล เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันสรุปบทเรียนทั้งหมดและตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ว่าบรรลุตามจุดประสงค์เพียงใด

๕.๓ ผลที่เกิดกับผู้เรียน

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัยจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การหาคำตอบอย่างเป็นระบบ มีความน่าเชื่อถือ ได้ฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ เช่น การวางแผน การคิด การแก้ปัญหา การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ความละเอียดรอบคอบ การสังเกต การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ สรุปข้อมูล การเชื่อมโยงบูรณาการ ฯลฯ

๑๐. กระบวนการเรียนรู้การรู้ของตนเอง

๑๐.๑ แนวคิด

กระบวนการเรียนรู้การรู้ของตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้จักและเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งจะมีความแตกต่างกันตามวิธีการรับรู้

๑๐.๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบนี้ มีแนวทางดังนี้

๑) คัดกรอง และพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

๒) เลือกกระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องระหว่างลักษณะของเนื้อหาสาระ และรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน

๓) ส่งเสริม ช่วยเหลือผู้เรียนในการใช้รูปแบบวิธีการเรียนรู้ตามความถนัดของตนเอง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ

๑๐.๓ ผลที่เกิดกับผู้เรียน

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่ตนต้องการและมีความสนใจ สามารถกระตุ้นสมองทำให้เกิดความสุข และสนุกที่จะเรียนรู้ เกิดแรงจูงใจภายในให้อยากที่จะเรียนรู้มากขึ้น เพราะมีโอกาสได้แสดงออกซึ่งความสามารถของตนเอง ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนเองประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่

๑๑. กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย

๑๑.๑ แนวคิด

กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นคนดี ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการมุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง พัฒนาสังคม และพัฒนาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล

๑๑.๒ แนวทางการจัดการเรียนรู้

กระบวนการพัฒนาลักษณะนิสัย มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

๑) กำหนดจุดเน้นการเรียนรู้ด้านพฤติกรรม ความรู้สึก และความคิด จุดเน้นการสร้างพฤติกรรมควรสร้างตั้งแต่ระดับประถมศึกษา และเพิ่มพฤติกรรมที่ซับซ้อนมากขึ้น หลังจากผู้เรียนได้รับการฝึกให้มีพฤติกรรมแล้ว จึงเริ่มพัฒนาความสามารถทางด้านความคิดของผู้เรียนในแต่ละวัย จนความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมพัฒนาไปด้วยกันจนบรรลุถึงเป้าหมาย

๒) การจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งการคิด พฤติกรรมที่ควรทำ และเกิดจิตสำนึกหรือความรู้สึกที่ดีงาม ใช้สื่อ หรือเทคนิควิธีการ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่เรียนรู้ และกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม และกล้าแสดงออก เช่น การใช้กิจกรรม เพลง เกม นิทาน บทบาทสมมติ การอภิปราย การระดมสมอง ฯลฯ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดวิเคราะห์ สรุป และประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง

๓) การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ที่อบอุ่น มีความเอื้ออาทรและสมานฉันท์ กระตุ้นให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน มีการเสริมแรงให้กำลังใจแก่ผู้เรียน ให้ได้เห็นแบบอย่างที่ดี และยอมรับรู้ความจริงตามหลักจริยธรรม และหลักศาสนาที่ตนนับถือ ศรัทธาด้วยการเห็นตัวอย่าง ฝึกคิดพิจารณา ฝึกปฏิบัติ และเห็นผลจากการปฏิบัติด้วยตัวเอง

๔) บุคลิกภาพของครูผู้สอนต้องเป็นแบบอย่างที่ดีเหมาะสมกับการสอนคุณธรรม จริยธรรม ยิ้มแย้ม แจ่มใส แต่งกายสมสมัย สมวัย และเหมาะกับกาลเทศะ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

๑๑.๓ ผลที่เกิดกับผู้เรียน

ผู้เรียนมีความสามารถในการสร้างความรู้ คิดวิเคราะห์ และประเมินค่า ทำให้มองเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบ ๆ ตัวได้อย่างแท้จริง เข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นได้ลึกซึ้ง สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมได้ดี

ในการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ ครูผู้สอนควรได้พิจารณาถึงความสอดคล้องต่อเนื่องกันของกิจกรรม หรือกระบวนการแต่ละรูปแบบและควรมีการตรวจสอบประสิทธิภาพ และคุณภาพในการจัดการเรียนรู้ของตน โดยมีแนวทางในการพิจารณา ดังนี้

๑. เป้าหมายของการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนมีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติจริง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่ระบุไว้ หรือไม่ เพียงใด

๒. กระบวนการเรียนรู้ที่จัดควรเป็นสิ่งที่ให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจที่จะฝึกปฏิบัติ และมีความสอดคล้องสัมพันธ์กับเป้าหมายในการเรียนรู้

๓. กระบวนการเรียนรู้ที่จัดต้องอยู่ในขอบข่ายความสามารถของผู้เรียน ควรมีรูปแบบที่หลากหลายซึ่งนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย

๔. การจัดกระบวนการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกโดยไม่มีความรู้สึกลังเล ถูกบังคับให้ทำเพราะการบังคับจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้น้อยกว่าการสนใจที่จะอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการเรียนรู้ที่จัดต้องตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และสังคม

๕. กระบวนการเรียนรู้ที่จัดขึ้น จะมีประสิทธิภาพมากขึ้นถ้าผู้เรียนได้รับการเสริมแรงและมองเห็นคุณค่าในสิ่งที่ต้องเรียนรู้

๖. กระบวนการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนจัดจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี เมื่อมีการกระทำซ้ำ ๆ อย่างสม่ำเสมอ และมีการนำเสนอสถานการณ์การเรียนรู้ที่คล้าย ๆ กัน

สื่อกับการจัดการเรียนรู้

๑. ความสำคัญของสื่อการเรียนรู้

สื่อมีบทบาทสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยสื่อจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึก และเพิ่มพูนทักษะประสบการณ์ให้ผู้เรียน ปัจจุบันสื่อการเรียนรู้มีอิทธิพลสูงต่อการกระตุ้นให้ผู้เรียนกลายเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเองจนเกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ได้แก่

๑.๑. ความรู้ สื่อการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้เชิงเนื้อหา ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อเชื่อมโยงความรู้ใหม่ที่ได้เข้ากับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

๑.๒. ทักษะ สื่อการเรียนรู้ช่วยส่งเสริมทักษะด้านต่าง ๆ ให้กับผู้เรียน

๑.๓. คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม สื่อการเรียนรู้ต่าง ๆ ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ เห็นคุณค่าในตนเอง มีจิตสำนึกและค่านิยมที่ดีงาม

๒. ประเภทของสื่อการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ จำแนกตามลักษณะได้ ๓ ประเภท ดังนี้

๒.๑. สื่อสิ่งพิมพ์ หมายถึง หนังสือและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ เช่น นิตยสาร วารสาร ตำรา หนังสือเรียน แผ่นพับ โปสเตอร์ ภาพพลิก เป็นต้น

๒.๒. สื่อเทคโนโลยี หมายถึง สื่อการเรียนรู้ที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้คู่กับเครื่องมือ โสตทัศนวัสดุ หรือเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีใหม่ ๆ รวมถึงการใช้อินเทอร์เน็ต การศึกษาผ่านดาวเทียม เป็นต้น

๒.๓. สื่ออื่นๆ เช่น สื่อบุคคล รวมถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สื่อกิจกรรม/กระบวนการ สื่อวัสดุ/เครื่องมือและอุปกรณ์

๓. การเลือกใช้สื่อการเรียนรู้

ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ที่ครูผู้สอนต้องจัดทำหน่วยการเรียนรู้/แผนการจัดการเรียนรู้ ตามรายวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีคุณภาพตามมาตรฐานของหลักสูตร ซึ่งมีหลักในการเลือกสื่อการเรียนรู้ ดังนี้

๓.๑. เลือกสื่อการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด เนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ เนื่องจากสื่อการเรียนรู้มีอยู่มากมาย สื่อแต่ละประเภทจะมีคุณสมบัติ ในเรื่องข้อดีและข้อจำกัดในการใช้แตกต่างกัน

๑) หนังสือเรียน มีข้อดีที่มีสาระตามหลักสูตรแกนกลางฯ เหมาะสำหรับการจัดการเรียนรู้ การทบทวน และการอ้างอิง แต่มีข้อจำกัดที่ไม่มีสาระในส่วนที่เป็นจุดเน้นของท้องถิ่น / สถานศึกษา หนังสือเรียนอาจล้าสมัยหากมีข้อค้นพบ / เหตุการณ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้น

๒) ของจริง/ของตัวอย่าง มีข้อดีที่แสดงคุณลักษณะที่ต้องการสื่อให้ผู้เรียนรับรู้ได้ตามสภาพจริง ผู้เรียนสามารถสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง ๕ แต่มีข้อจำกัดกรณีที่จัดหาได้ยากหรือมีราคาแพง

๓) คอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีข้อดีที่ผู้เรียนสามารถโต้ตอบกับบทเรียนได้ นำเสนอบทเรียนได้ทั้งภาพและเสียงทำให้บทเรียนน่าสนใจ แต่ครูผู้สอนและผู้เรียนต้องมีความรู้ในการใช้คอมพิวเตอร์ และ โปรแกรมซอฟต์แวร์มีราคาแพง

ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรต้องศึกษาลักษณะ / คุณสมบัติของสื่อการเรียนรู้อันแต่ละประเภท เพื่อคัดเลือกสื่อที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้แต่ละบทเรียน

๓.๒ การเลือกสื่อการเรียนรู้อันเหมาะสมกับผู้เรียน ครูผู้สอนต้องเลือกสื่อการเรียนรู้อันเหมาะสมโดยการวิเคราะห์ลักษณะผู้เรียน เพื่อได้รู้พัฒนาการด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาของผู้เรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับความสามารถในการเรียนรู้ เช่นวัยเด็กเล็กจะเรียนรู้ด้วยการกระทำ สื่อที่ใช้ได้แก่ เกมของเล่น วัยโตขึ้นจะเรียนรู้ด้วยการใช้สายตาและความคิด สื่อจึงควรเป็นภาพ และต่อมาจะเรียนรู้โดยอาศัยสัญลักษณ์ที่เป็นนามธรรมหรือภาษา สื่อการเรียนรู้อันนำมาใช้ก็ควรเป็นหนังสือต่าง ๆ

ในการจัดการเรียนรู้จึงไม่อาจใช้สื่อใดสื่อหนึ่งเป็นการเฉพาะ เพราะไม่มีสื่อชนิดใดที่สามารถตอบสนองการจัดการเรียนรู้ได้ครบถ้วนในทุกบทเรียน ทุกกิจกรรม ครูผู้สอนจึงต้องเลือกใช้สื่อการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ทั้งนี้ในการเลือกสื่อการเรียนรู้อันแต่ละประเภท ควรเลือกสื่อที่มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานของสื่อแต่ละประเภทด้วย (ศึกษาเกณฑ์คุณภาพสื่อการเรียนรู้อันเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาที่ www.academic.go.th)

๔. การใช้สื่อการเรียนรู้อัน

การใช้สื่อการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดประสิทธิผลต่อผู้เรียน โดยครูผู้สอนจะต้องดำเนินการดังนี้

๔.๑ การเตรียมตัวครูผู้สอนให้มีความพร้อมในการใช้สื่อการเรียนรู้อัน ดำเนินการดังนี้

๑) ศึกษาเนื้อหาสาระในสื่อการเรียนรู้อันที่ได้เลือกไว้ เพื่อตรวจสอบว่ามีความสมบูรณ์ตามที่ต้องการหรือไม่ กรณีมีสาระไม่ครบถ้วน อาจจัดทำในความรู้ไปงานเสริม

๒) ทดลองใช้สื่อการเรียนรู้อันบางประเภท ที่มีวิธีการใช้ที่ยุ่งยากหรือทดสอบประสิทธิภาพของสื่อว่าสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนเพียงใดเหมาะสมกับเวลาเรียนหรือไม่และต้องแก้ไขปรับปรุงอะไรบ้าง

๓) จัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือให้พร้อมล่วงหน้าจะได้ไม่เสียเวลา และตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ให้ครบถ้วนอยู่ในสภาพพร้อมใช้เสมอ

๔.๒ เตรียมจัดสภาพแวดล้อม การใช้สื่อการเรียนรู้อันบางประเภท ต้องจัดให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับสถานที่หรือห้องเรียนนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นตำแหน่งที่เหมาะสมของเครื่องมือและวัสดุ อุปกรณ์ ระยะที่นั่งที่เหมาะสมของผู้เรียนหรือแสงภายในห้อง

๔.๓ เตรียมความพร้อมผู้เรียน ครูผู้สอนควรชี้แจงให้ผู้เรียนรู้เป้าหมายของการเรียนรู้ โดยใช้สื่ออื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีเป้าหมาย และมีความพร้อมในการเรียนรู้จากสื่ออื่น หรือในกรณีที่ผู้เรียนต้องใช้สื่อด้วยตนเอง ครูผู้สอนต้องแนะนำวิธีการใช้สื่อด้วย ที่สำคัญจะต้องบอกให้ผู้เรียน ต้องทำกิจกรรมอะไรบ้าง เพื่อจะได้เตรียมตัวได้ถูกต้อง

๔.๔ ดำเนินการใช้สื่อการเรียนรู้ โดยขณะที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ครูผู้สอนต้องพิจารณาว่าผู้เรียนมีปฏิกิริยาอย่างไร มีความตั้งใจและกระตือรือร้นในการเรียนหรือไม่ เพราะปฏิกิริยาของผู้เรียนเป็นตัวชี้วัดได้ว่าสื่อมีความเหมาะสมกับกิจกรรมและผู้เรียนเพียงใด นอกจากนี้ควรมีการใช้เครื่องมือหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะตรวจสอบว่าสื่อการเรียนรู้มีประสิทธิภาพหรือไม่เพียงใด

๔.๕ ประเมินการใช้สื่อการเรียนรู้ เป็นการนำข้อมูลจากการใช้สื่อมาวิเคราะห์ให้เกิดความชัดเจนว่า มีอุปสรรคจากการใช้สื่ออย่างไร มีความเหมาะสมกับกิจกรรมและผู้เรียนระดับใด การประเมินจะช่วยในการตัดสินใจเลือกใช้สื่อการเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้ในครั้งต่อไป หรือปรับปรุงเพื่อพัฒนาเพิ่มเติมให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

๕. แนวคิดและตัวอย่างของการใช้สื่อการเรียนรู้

๕.๑ สื่อการเรียนรู้ ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของสมอง (Brain-based Learning)

มีวิธีการนำเสนอโดยวิธีกระตุ้นการเรียนรู้ ได้แก่ การเริ่มเรื่องด้วยคำถาม การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกับหนังสือ โดยการให้สืบค้นข้อมูลใกล้ตัว ทำให้สามารถเชื่อมโยงตนเองกับหนังสือได้ มีกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ตั้งแต่การสังเกต การสื่อสาร สนทนา ถามตอบ การทำงานกลุ่ม การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิด การแก้ปัญหา การฝึกทักษะการคิด จะต้องทำเป็นกระบวนการต่อเนื่องและสอดคล้องกันในลักษณะบูรณาการทั้งหลักสูตรและต่อเนื่องตามระดับชั้น โยงไปสู่สถานการณ์ที่ผู้เรียนจะต้องประสบ ผู้เรียนที่มีพื้นฐานการคิดที่ถูกต้อง มีเหตุผลจะสามารถแก้ไขสถานการณ์ในทางที่เหมาะสม สามารถคิดสร้างสรรค์

๕.๒ สื่อการเรียนรู้กับชีวิตจริง

การบูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริง คือการให้ผู้เรียนนำความรู้ความเข้าใจและแรงบันดาลใจจากสื่อการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดประโยชน์จริง การสร้างกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เกิดการบูรณาการการเรียนรู้กับชีวิตจริง ต้องคำนึงสิ่งต่อไปนี้

๑) ทำความเข้าใจกับแนวคิดและผลที่คาดหวังของหนังสือแต่ละเล่ม หรือสื่อการเรียนรู้แต่ละรายการเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการจัดกิจกรรม

๒) คำนึงถึงบริบทของผู้เรียนว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องใดบ้าง เพื่อสร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนได้บูรณาการกับชีวิตจริง

๕.๓ สื่อกับการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้จากการที่ผู้เรียนได้สัมผัสจากประสบการณ์ สิ่งแวดล้อม และสื่อการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนจัดให้ โดยเปิดโอกาสให้เด็กคิดวิเคราะห์ เรียนรู้ด้วยตนเอง มีประสบการณ์ตรง เรียนรู้ที่จะหาคำตอบให้มากที่สุด ครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สื่อที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดชีวิต นอกจากจะเป็นหนังสือเรียนและหนังสือเสริมประสบการณ์แล้ว สื่อเทคโนโลยี เข้ามามีบทบาทสำคัญให้ครูผู้สอนได้เลือกใช้ เช่น สื่อทางไกลผ่านดาวเทียม ผู้เรียนสามารถดูรายการสาระการเรียนรู้ที่ต้องการในเวลาที่เหมาะสมได้ ตามกำหนดผังรายการจากโทรทัศน์ผ่านดาวเทียมและสามารถสืบค้นข้อมูลได้จาก website ที่ให้สาระประโยชน์ตามเนื้อหาที่ต้องการ

๕.๔ สื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของกิจกรรม

การส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่เป็นสื่อของจริงแบบกระบวนการจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีความหมาย เชื่อมโยงสู่การนำไปใช้ในชีวิตจริง เช่น

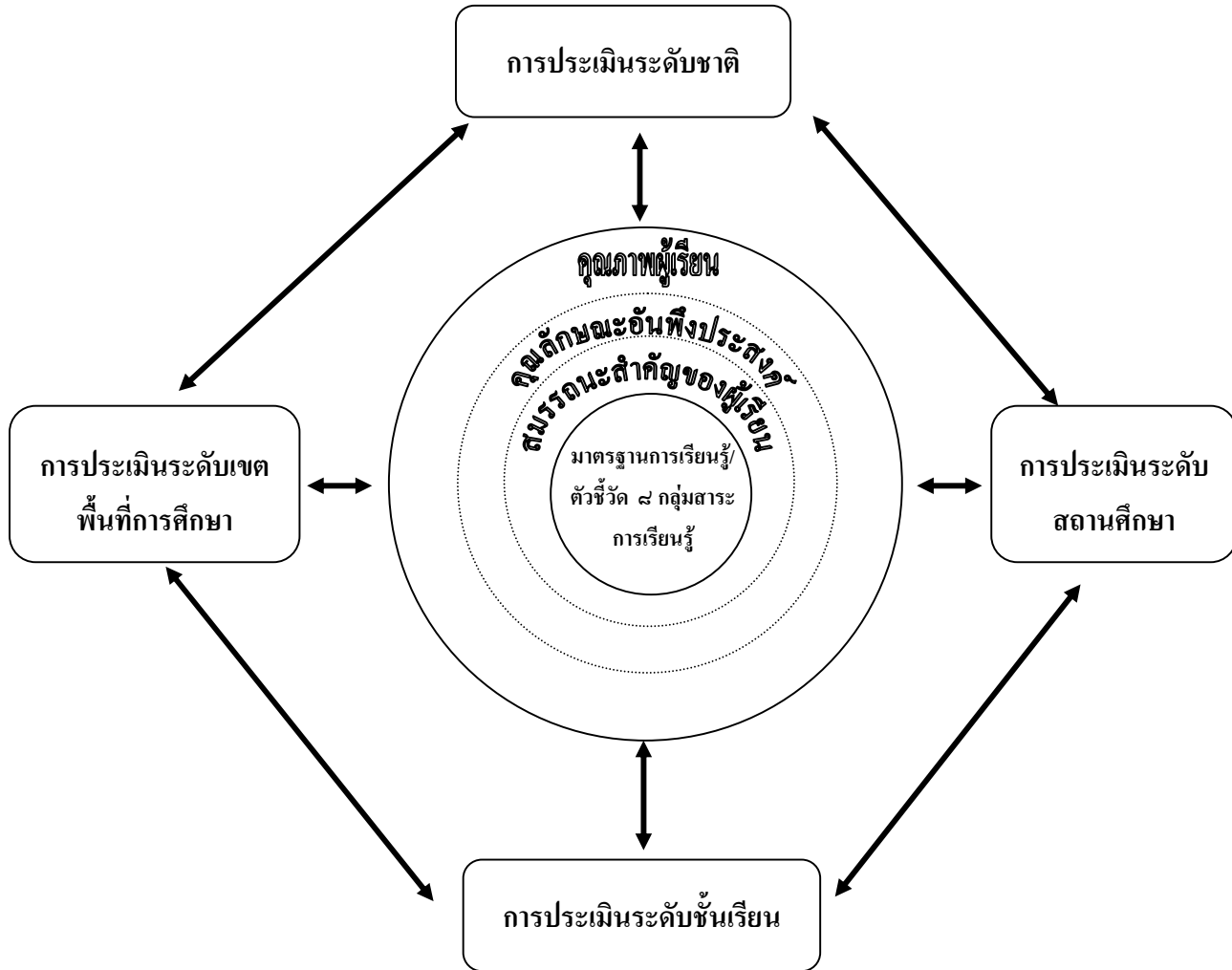
- ๑) ปลูกข้าว ปลูกผักปลอดสารพิษโดยไม่ต้องซื้อจากภายนอก
- ๒) จัดระบบนิเวศน์หมุนเวียน มีการกักน้ำฝนจากภูเขา เมื่อนำมาใช้แล้วจะกลายเป็นน้ำเสียลงบ่อ นำมาบำบัดและนำกลับมาใช้ใหม่
- ๓) นำขยะมาใช้ผลิตกระแสไฟฟ้าโดยใช้แก๊สจากพลาสติก ย่อยถุงพลาสติกและเศษอาหารใช้เป็นปุ๋ยชีวภาพ
- ๔) ผลิตพลังงานไบโอดีเซลเพื่อใช้ในรถกระบะ ใช้พลังงานลม พลังงานแสงอาทิตย์และขยะนำมาผลิตกระแสไฟฟ้า
- ๕) การป้องกันน้ำเสียโดยใช้น้ำพุเพื่อเติมออกซิเจนในน้ำ
- ๖) ขั้นตอนและวิธีการปลูกผักแบบไฮโดรโปนิก (Hydroponic)
- ๗) ทำก๊าซชีวภาพจากเศษอาหาร
- ๘) ผลิตแชมพูสระผม (ดอกอัญชัน- มะกรูด) น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า น้ำยาล้างห้องน้ำ น้ำยารีดผ้า น้ำมันมะพร้าว

การวัดและประเมินผลกับกระบวนการจัดการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องปฏิบัติควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในหลักปฏิบัติบนพื้นฐานของการวัดและประเมินผลที่มีอยู่หลายรูปแบบ ที่ต้องเลือกให้เหมาะสม สอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลในกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ดีต้องอยู่บนหลักการพื้นฐานสองประการ คือ การประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนและเพื่อตัดสินผลการเรียน ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาและมีการประเมินผลตามตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สะท้อนสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งเป้าหมายหลักในการวัดและประเมินผลให้ครบทุกระดับตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ได้มีการกำหนดให้มีการวัดและประเมินผลออกเป็น ๔ ระดับ คือ ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ทั้ง ๔ ระดับ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ระหว่าง ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับชาติ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาในการตรวจสอบ ทบทวน การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ถือเป็นภาระรับผิดชอบของสถานศึกษาที่ต้องให้ความร่วมมือในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เพื่อดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุง แก้ไข ส่งเสริม และสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ ดังแผนภาพที่ ๒ ต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๒ แสดงความสัมพันธ์ระดับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ลักษณะการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน

การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน มีลักษณะการวัดและประเมินผล ๓ ลักษณะ ดังนี้

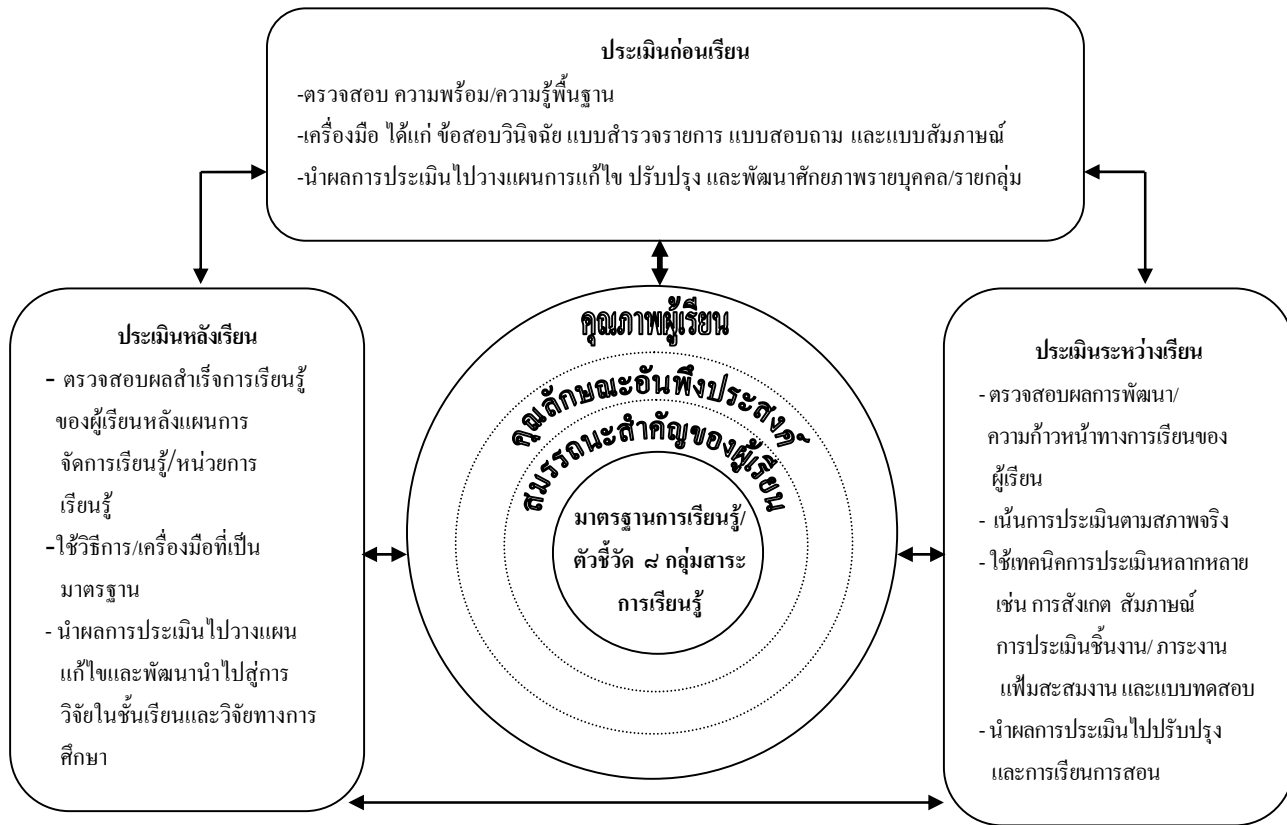
๑.๑ ประเมินผลก่อนเรียน ครูผู้สอนดำเนินการประเมินเพื่อตรวจสอบความรู้/ทักษะ/ประสบการณ์เดิมของผู้เรียน นำไปสู่การวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคล รายกลุ่ม หรือรายห้องเรียน ทั้งนี้การประเมินผลจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ข้อสอบวินิจฉัย แบบสอบถาม แบบสำรวจรายการ แบบสัมภาษณ์ ฯลฯ

๑.๒ ประเมินผลระหว่างเรียน ครูผู้สอนดำเนินการประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือระหว่างหน่วยการเรียนรู้ เพื่อตรวจสอบพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด นำไปสู่การแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามศักยภาพรายบุคคล รายกลุ่ม หรือ รายห้องเรียน ทั้งนี้ การประเมินผลจำเป็นต้องใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เช่น แบบทดสอบ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกและแบบสรุปความรู้ โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง อาทิ การประเมินภาคปฏิบัติ การประเมินชิ้นงาน / ภาระงาน และแฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

๑.๓ ประเมินผลหลังเรียน ครูผู้สอนประเมินเพื่อตรวจสอบความสำเร็จของผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้/ ตัวชี้วัด เมื่อสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ หรือปลายปี / รายภาค โดยใช้เครื่องมือที่มีคุณภาพ อาทิ แบบทดสอบ แบบประเมินภาคปฏิบัติ แบบประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน แฟ้มสะสมงาน ฯลฯ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการตรวจสอบผลสำเร็จของผู้เรียน นำผลการประเมิน ไปวางแผน แก้ไขและพัฒนาไปสู่การวิจัยในชั้นเรียน และการวิจัยทางการศึกษา

ลักษณะการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ทั้ง ๓ ลักษณะ คือ ประเมินผลก่อนเรียน ประเมินผลระหว่างเรียน และประเมินผลหลังเรียน ดังแผนภาพที่ ๓ ต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๓ แสดงลักษณะการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

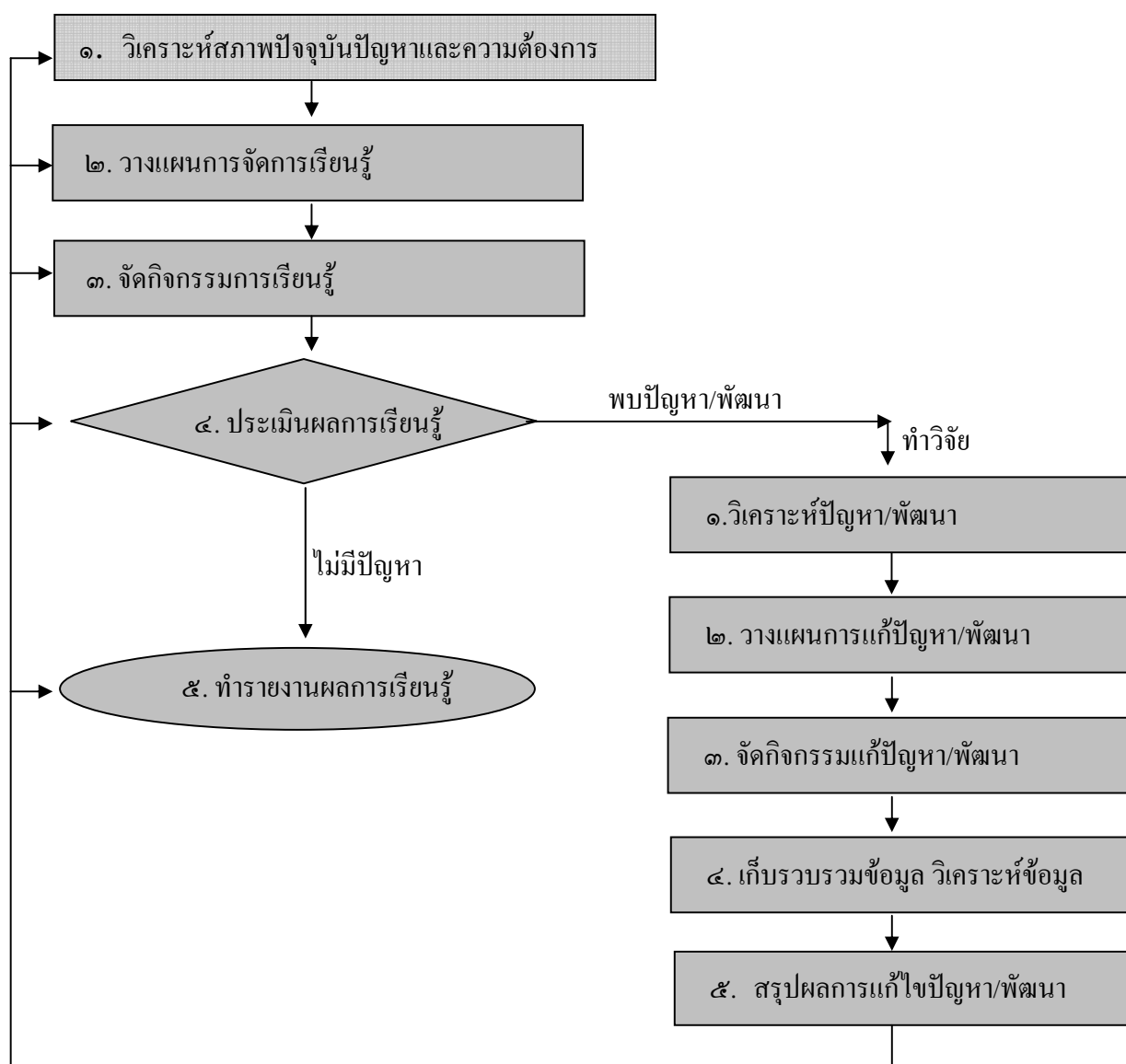
การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นหลักสูตรที่มุ่งให้การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้ ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดอยู่เสมอ กล่าวคือ ต้องตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตรงตามตัวชี้วัดตามที่กำหนดหรือไม่ มีอุปสรรคใดบ้างควรแก้ไขอย่างไร กิจกรรมการเรียนรู้ใดมีประสิทธิภาพสูงสุดบ้าง กระบวนการดังกล่าวนี้เป็นการนำการวิจัยเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช

๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ที่เน้นการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

ดังนั้น การใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จึงเป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็นในกรณีที่ครูผู้สอนพบว่าผลการพัฒนาการเรียนรู้เกิดปัญหาหรือมีความจำเป็นต้องแก้ไข/พัฒนาอย่างเร่งด่วน ครูผู้สอนหาวิธีการแก้ไขได้โดยใช้กระบวนการวิจัยดังแผนภาพ ดังนี้

แผนภาพที่ ๔ แสดงขั้นตอนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

จากแผนภาพแสดงขั้นตอนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ๕ ขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการพัฒนาการเรียนรู้ วางแผนการจัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ประเมินผลการเรียนรู้ และทำ รายงานผลการเรียนรู้ เป็นการนำกระบวนการวิจัยเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ในวงจรของการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าว ถือว่า ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ขั้นตอนที่ ๓ ครูผู้สอนทำการประเมินระหว่างสอน แล้วพบปัญหาเล็กน้อย สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ในช่วงจัดกิจกรรมขณะนั้น และเมื่อครูผู้สอนทำการประเมินผล การเรียนรู้ในขั้นตอนที่ ๔ แล้วพบว่าไม่มีปัญหา ผู้เรียนมีพัฒนาการเรียนรู้ตรงกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของ การจัดกิจกรรม ครูผู้สอนสามารถจัดทำรายงานผลการเรียนรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องเพื่อทราบและใช้ประโยชน์ต่อไป แต่ บางครั้งการจัดการเรียนรู้อาจไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่ดีของผู้เรียน สามารถพัฒนาโดยใช้กระบวนการวิจัยได้ ดังกรณีศึกษา ๑-๒

กรณีศึกษา ๑ : การแก้ปัญหา/พัฒนา เรื่อง การอ่านจับใจความ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนบ้านคลองน้ำใส

ณ โรงเรียนบ้านคลองน้ำใส ครูวาศนาสอนวิชาภาษาไทยชั้น ป.๓ เป็นเวลา ๒ ปี มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ทุกครั้งที่สอนครูวาศนาจะวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนา วางแผนการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมสรุปรายงานผลการเรียนรู้ สำหรับปีการศึกษา ๒๕๕๑ ในภาคเรียนที่ ๒ จากการประเมินผลหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย เรื่องการอ่านจับใจความ พบว่านักเรียนชั้น ป.๓ จำนวน ๔๐ คน ผ่านเกณฑ์การประเมินในระดับพอใช้ ถึงระดับดี จำนวน ๒๕ คน และต้องปรับปรุงแก้ไข จำนวน ๑๑ คน ครูวาศนาจึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา/พัฒนาจำนวน ๑๑ คน โดยดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

**กรณีศึกษา ๒: การแก้ปัญหา/พัฒนา เรื่องโจทย์ปัญหา กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านคลองน้ำใส**

ณ โรงเรียนบ้านคลองน้ำใส ครูมยุรี สอนคณิตศาสตร์ ชั้นป. ๖ เป็นเวลา ๕ ปี ทุกครั้งที่สอน ครูมยุรีจะวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนา วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ พร้อมสรุปรายงานผลการเรียนรู้ สำหรับปีการศึกษา ๒๕๕๑ ในภาคเรียนที่ ๒ จากการประเมินผลหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง โจทย์ปัญหา พบว่านักเรียนจำนวน ๑๒ คน ผ่านเกณฑ์การจัดระดับคุณภาพ ๔ ระดับ ดังนี้ ๑) คุณภาพระดับดีมาก จำนวน ๒ คน ๒) คุณภาพระดับดี จำนวน ๓ คน ๓) คุณภาพระดับพอใช้ จำนวน ๘ คน ๔) คุณภาพระดับปรับปรุง จำนวน ๑๕ คน ครูมยุรีจึงกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการแก้ปัญหา/พัฒนา จำนวน ๑๕ คน โดยดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ดังนี้

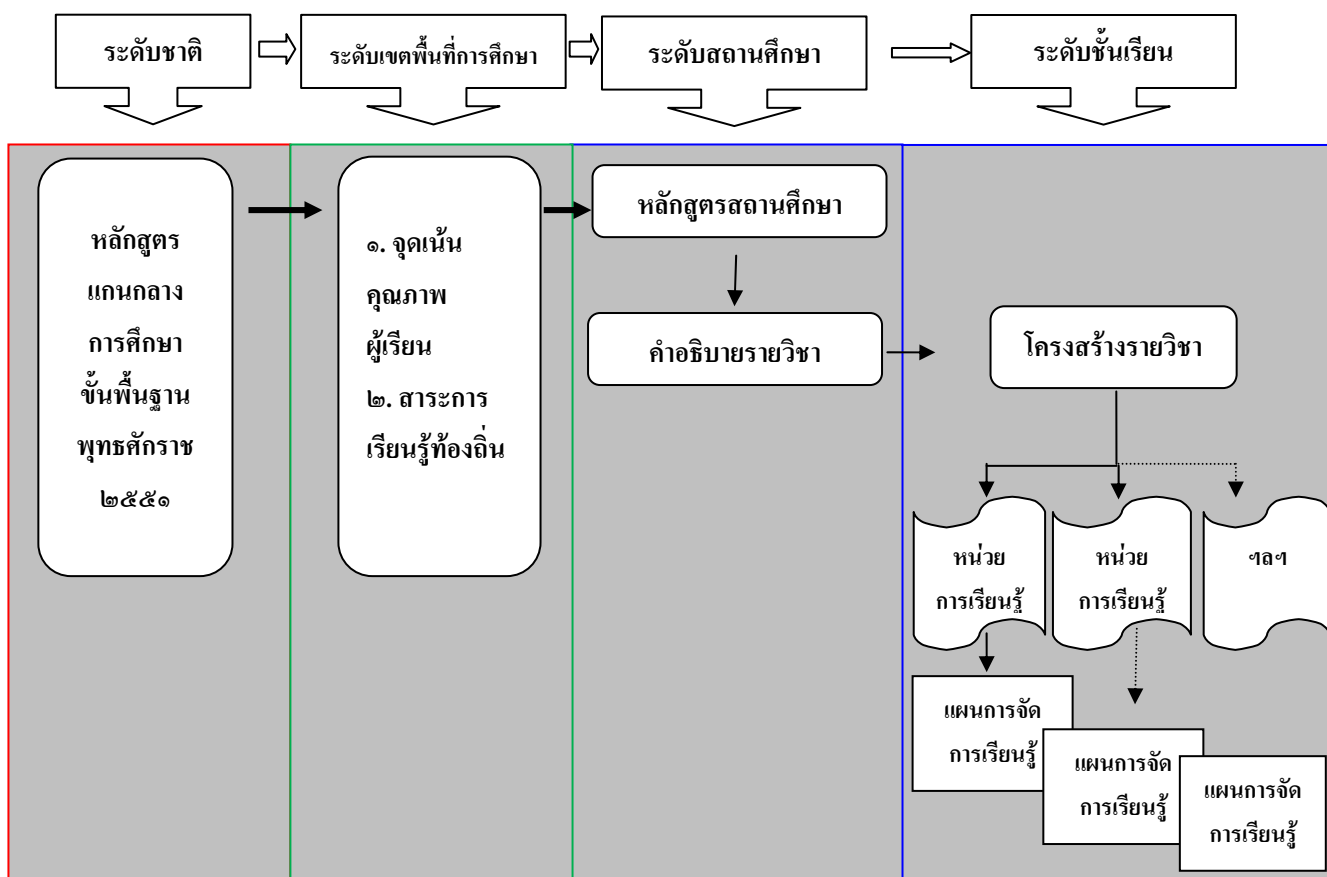

บทที่ ๓ จากหลักสูตรสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้: ครูควรทำอย่างไร

จากหลักสูตรสู่ชั้นเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีลักษณะเป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ๘ กลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยมีหน่วยการเรียนรู้เป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ หลักสูตรสถานศึกษาสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน ดังแผนภาพที่ ๕

แผนภาพที่ ๕ แสดงการเชื่อมโยงระหว่างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
หลักสูตรสถานศึกษาสู่การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน

ในการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องศึกษาความเชื่อมโยงของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ จุดเน้นคุณภาพผู้เรียนและสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของเขตพื้นที่การศึกษา และหลักสูตรสถานศึกษา จากหลักสูตรสถานศึกษาครูผู้สอนต้องวิเคราะห์คำอธิบายรายวิชาโดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ที่ปรากฏในคำอธิบายรายวิชา ที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนการสอนร่วมกันได้ กำหนดเป็นโครงสร้างรายวิชา โดยโครงสร้างรายวิชาจะประกอบไปด้วยหน่วยการเรียนรู้ที่ครอบคลุมมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดตลอดปีการศึกษา/ภาคเรียน พร้อมทั้งกำหนดสาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด สักส่วนเวลา และน้ำหนักความสำคัญของแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถนำไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับใช้ในห้องเรียนต่อไปได้

หน่วยการเรียนรู้

๑. ความสำคัญของหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้เป็นขั้นตอนที่สำคัญของการนำหลักสูตรสถานศึกษาเข้าสู่ชั้นเรียน การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ต้องเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐานเช่นเดียวกับหลักสูตร ในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนสามารถพิจารณาเลือกออกแบบได้หลายวิธี แต่ควรครอบคลุมขั้นตอนการออกแบบ ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ หลักฐานการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ สำหรับแนวคิดหนึ่งที่สามารถนำไปเป็นแนวทางการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ คือ การออกแบบย้อนกลับ (Backward Design) ซึ่งมีขั้นตอนเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว แต่ในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ ควรมีการกำหนดความเข้าใจที่คงทน (Enduring Understanding) ซึ่งเป็นความรู้ความเข้าใจที่ฝังแน่นติดอยู่ในตัวผู้เรียนอันเกิดจากการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมตามหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ คิดตัวผู้เรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ (Grant Wiggins and Jay McTighe P.1950)

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนจึงต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่สามารถนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันได้ รวมทั้งการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ต้องสามารถนำพาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้ด้วย หน่วยการเรียนรู้ควรมีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

- ๑) ชื่อหน่วยการเรียนรู้
 - ๒) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด
 - ๓) สาระสำคัญ /ความคิดรวบยอด
 - ๔) สาระการเรียนรู้
 - สาระการเรียนรู้แกนกลาง
 - สาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (ถ้ามี)
 - ๕) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน
 - ๖) คุณลักษณะอันพึงประสงค์
 - ๗) ชิ้นงาน/ภาระงาน
 - ๘) การวัดและประเมินผล
 - ๙) กิจกรรมการเรียนรู้
 - ๑๐) เวลาเรียน/จำนวนชั่วโมง
- เป้าหมายการเรียนรู้
 → หลักฐานการเรียนรู้
 → กิจกรรมการเรียนรู้

ทั้งนี้หลักการสำคัญของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ คือ ทุกองค์ประกอบของหน่วยการเรียนรู้ ต้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

๒. ลักษณะสำคัญขององค์ประกอบหน่วยการเรียนรู้

๑) ชื่อหน่วยการเรียนรู้

การกำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้ ต้องสะท้อนให้เห็นถึงสาระสำคัญหรือประเด็นสำคัญหลักในหน่วยการเรียนรู้ นั้น ๆ ดังนั้นชื่อหน่วยการเรียนรู้ควรมีลักษณะดังนี้

- ๑.๑) น่าสนใจ อาจเป็นประเด็นปัญหา ข้อคำถามหรือข้อโต้แย้งที่สำคัญ
- ๑.๒) สอดคล้องกับชีวิตประจำวันและสังคมของผู้เรียน
- ๑.๓) เหมาะสมกับวัย ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน

๒) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ที่นำมาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันและนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันได้ ซึ่งอาจมาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดบางตัวอาจต้องฝึกซ้ำเพื่อให้เกิดความชำนาญ จึงสามารถอยู่ในหน่วยการเรียนรู้มากกว่าหนึ่งหน่วยการเรียนรู้ได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

๓) สารระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

สารระสำคัญ/ความคิดรวบยอดได้จากการวิเคราะห์แก่นความรู้แต่ละมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด รวมถึงสาระการเรียนรู้ ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดใน หน่วยการเรียนรู้

๔) สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ประกอบด้วยสาระการเรียนรู้แกนกลาง และสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น (ถ้ามี)

๕) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนวิเคราะห์ได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ซึ่งเป็นผลจากการนำมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจน สอดคล้องกับทักษะ/กระบวนการตามธรรมชาติวิชา

๖) คุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์วิเคราะห์ได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลจากการนำมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้

๗) ชิ้นงาน/ภาระงาน

ชิ้นงาน/ภาระงานที่กำหนดต้องสะท้อนถึงความสามารถของผู้เรียนจากการใช้ความรู้และทักษะที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด โดยผ่านกิจกรรมการเรียนรู้

ชิ้นงานหรือภาระงาน อาจเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนกำหนดให้ หรือครูผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันกำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ชิ้นงาน/ภาระงานต้องแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการในการเรียนรู้ของผู้เรียน และเป็นร่องรอยหลักฐานแสดงว่าผู้เรียนมีความรู้และทักษะบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้

ชิ้นงาน/ภาระงาน อาจเกิดขึ้นได้ในระหว่างการจัดการเรียนรู้และชิ้นงาน/ ภาระงานรวบยอด แต่ต้องแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนได้นำความรู้และทักษะที่ได้จากการเรียนรู้ในหน่วยเรียนรู้นั้นออกมาใช้อย่างเป็นรูปธรรม

ตัวอย่างชิ้นงาน/ภาระงาน

ชิ้นงาน เช่น รายงาน เรียงความ จดหมาย โคลงกลอน หนังสือเล่มเล็ก ภาพวาด แผนภาพ แผนผัง แผนภูมิ กราฟ ตาราง งานประดิษฐ์ งานแสดงนิทรรศการ หุ่นจำลอง แฟ้มสะสมงาน ฯลฯ

ภาระงาน เช่น การพูด/รายงานปากเปล่า การอภิปราย การอ่าน กล่าวรายงาน ใ้เวที ร้องเพลง เล่นดนตรี การเคลื่อนไหวร่างกาย ฯลฯ

งานที่มีลักษณะผสมผสานกันระหว่างชิ้นงาน/ภาระงาน เช่น โครงงาน การทดลอง การสาธิต ละคร วิดีทัศน์ ฯลฯ

๘) การวัดและประเมินผล

การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผล ตลอดจนเกณฑ์การประเมินที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่กำหนดในหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนและผู้เรียนควรร่วมกันสร้างเกณฑ์การประเมินชิ้นงาน/ภาระงานหรือการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินคุณภาพผู้เรียน

๘) กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนรู้เป็นการนำเทคนิค/วิธีการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะนำผู้เรียนไปสู่การสร้างชิ้นงาน/ภาระงาน เกิดทักษะ(สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน) กระบวนการตามธรรมชาติวิชา และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด ซึ่งกำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้

๑๐) เวลาเรียน/จำนวนชั่วโมงเรียน

เวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะต้องวิเคราะห์ความเหมาะสมของกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจำนวนมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดที่ปรากฏในการหน่วยการเรียนรู้จากโครงสร้างรายวิชา

๓. การจัดทำหน่วยการเรียนรู้

การจัดทำหน่วยการเรียนรู้มีแนวทางในการปฏิบัติ ดังนี้

๑) สร้างความรู้ความเข้าใจ

๑.๑) ควรทำความเข้าใจกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ จุดเน้นคุณภาพผู้เรียน สาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของเขตพื้นที่การศึกษา(ถ้ามี) หลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบ และองค์ประกอบที่สำคัญของหน่วยการเรียนรู้

๑.๒) ควรรู้ว่าในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่จะจัดการเรียนรู้นั้นประกอบไปด้วยมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดจำนวนเท่าใด สาระการเรียนรู้ที่ได้จากคำอธิบายรายวิชา สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้

๑.๓) ควรรู้วิธีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งสามารถจัดทำได้หลายลักษณะแต่ต้องยึดมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาผู้เรียน หน่วยการเรียนรู้สามารถออกแบบได้ ๒ วิธีคือ

วิธีที่ ๑ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เริ่มจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

วิธีที่ ๒ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เริ่มต้นจากการกำหนดประเด็น/หัวเรื่องจากสภาพปัญหาหรือสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ

๒) วางแผนและจัดทำหน่วยการเรียนรู้

เมื่อมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำหน่วยการเรียนรู้แล้ว ในขั้นต่อมาเป็นการวางแผนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องนำตัวชี้วัดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่รับผิดชอบมาพิจารณาว่าในแต่ละตัวชี้วัดเมื่อนำมาจัดการเรียนรู้ ผู้เรียนควรรู้อะไรและควรทำอะไรได้ ควบคู่กับการวิเคราะห์สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ผู้เรียนว่าจะนำพาให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะใดจากสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดไว้ ๕ ประการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ กำหนดไว้ ๘ คุณลักษณะ ในส่วนของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กรณีที่วิเคราะห์แล้วไม่ปรากฏคุณลักษณะสอดคล้องกับตัวชี้วัดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ อย่างชัดเจน สามารถวิเคราะห์เพิ่มเติมได้จากคุณลักษณะที่เป็นจุดเน้นของเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และกลุ่มสาระการเรียนรู้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง การวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

กรณีที่ ๑ กรณีที่ไม่สามารถวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาตามตัวชี้วัดได้อย่างชัดเจน

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร/ ทำอะไรได้	นำไปสู่	
		สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน	คุณลักษณะ อันพึงประสงค์
๑. ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ	ผู้เรียนรู้อะไร สินค้าและบริการมีปัจจัย หลายด้านในการตัดสินใจ เลือกซื้อ ผู้เรียนทำอะไรได้ ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการ เลือกซื้อสินค้าและบริการ	ความสามารถในการคิด	๑. ไม่ปรากฏชัดเจน (สามารถนำไปพัฒนาใน กระบวนการจัดการเรียนรู้ ภายในหน่วยการเรียนรู้ได้) ๒. วิเคราะห์เพิ่มเติมได้จาก คุณลักษณะที่เป็นจุดเน้น ของเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และกลุ่มสาระ การเรียนรู้

กรณีที่ ๒ กรณีที่สามารถวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับการพัฒนาตามตัวชี้วัดได้ชัดเจน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

สาระที่ ๑ การอ่าน

มาตรฐาน ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ
แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัด	ผู้เรียนรู้อะไร/ ทำอะไรได้	นำไปสู่	
		สมรรถนะสำคัญ ของผู้เรียน	คุณลักษณะ อันพึงประสงค์
๕. ตีความและประเมิน คุณค่าแนวคิดที่ได้จาก งานเขียนอย่างหลากหลาย เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาใน ชีวิต	ผู้เรียนรู้อะไร การอ่านตีความและ ประเมินคุณค่าแนวคิด ที่ได้จากงานเขียนอย่าง หลากหลาย ทั้งด้าน การใช้ภาษา วิธีการ เขียน และข้อคิดในการ ดำรงชีวิต ผู้เรียนทำอะไรได้ ตีความและประเมิน คุณค่าที่ได้รับจากการ อ่าน สามารถนำไป ประยุกต์ใช้และ แก้ปัญหาในชีวิต	๑.ความสามารถในการ สื่อสาร ๒.ความสามารถในการคิด ๒.ความสามารถในการ แก้ปัญหา	๑. ใฝ่เรียนรู้ ๒.วิเคราะห์เพิ่มเติมได้จาก คุณลักษณะที่เป็นจุดเน้น ของเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และกลุ่มสาระ การเรียนรู้

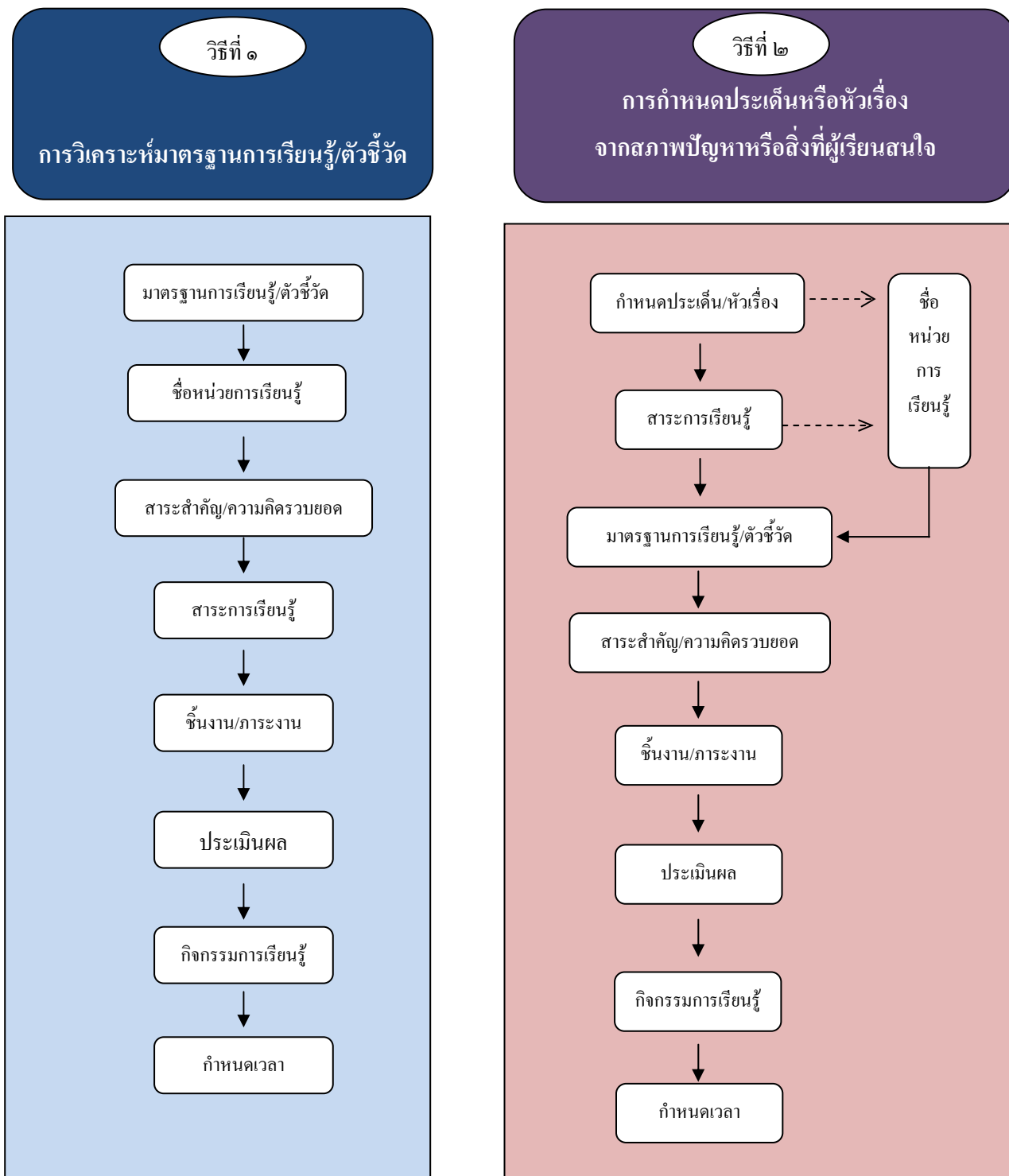
หมายเหตุ

ตัวชี้วัดที่ระบุให้เห็นว่า ผู้เรียนรู้อะไรและทำอะไรได้ สามารถศึกษาและนำมาใช้ได้จากเอกสารแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

หลังจากวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเกณฑ์ที่ ๑ และ ๒ แล้ว ให้พิจารณาตัวชี้วัดซึ่งเป็นเป้าหมายในการพัฒนา ผู้เรียนในประเด็นผู้เรียนรู้อะไร ผู้เรียนทำอะไรได้ มาสกัดเป็นความคิดรวบยอดที่ครอบคลุมตามตัวชี้วัด จากนั้นพิจารณาสาระการเรียนรู้ ทักษะ ชิ้นงาน/ภาระงาน และแนวการจัดการเรียนรู้ที่จะนำมาพัฒนาผู้เรียน ให้บรรลุตามตัวชี้วัด ทั้งนี้กิจกรรมการเรียนรู้ต้องสะท้อนความสามารถของผู้เรียนไปสู่การสร้างชิ้นงาน/ ภาระงาน การใช้ทักษะ/กระบวนการ ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่ระบุ

การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ใน ๒ วิธีที่กล่าวมาแล้ว สามารถจัดทำได้หลายลักษณะ เช่น หน่วย การเรียนรู้เฉพาะสาระ ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้สาระเศรษฐศาสตร์ หน่วยการเรียนรู้สาระทัศนศิลป์ หน่วยการเรียนรู้บูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการระหว่างสาระ การอ่าน สาระการเขียน สาระการฟัง การดู และการพูด สาระหลักการใช้ภาษาไทย และสาระวรรณคดีและ วรรณกรรม และหน่วยการเรียนรู้บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้บูรณาการ ระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย กลุ่มสาระ การเรียนรู้ศิลปะ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) หน่วยการเรียนรู้แต่ละลักษณะ ดังกล่าว สามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้ได้ ๒ วิธี ดังแผนภาพที่ ๖

แผนภาพที่ ๖ แสดงวิธีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้

ตัวอย่าง การออกแบบหน่วยการเรียนรู้

วิธีที่ ๑ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เริ่มจากการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

ตัวอย่างที่ ๑ หน่วยการเรียนรู้เฉพาะสาระ

๑. วางแผนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑

เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	ความคิด รวบยอด	สาระ การเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ ภาระงาน	แนวการจัด กิจกรรม การเรียนรู้
			สมรรถนะ สำคัญของ ผู้เรียน	คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์		
๑. ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ และบริการ ๒. บอกสิทธิพื้นฐาน และรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ในฐานะผู้บริโภค	การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ ควรคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของตนในฐานะผู้บริโภค	๑. สินค้าและบริการที่มีอยู่หลากหลายในตลาด ที่มีความแตกต่างด้านราคาและคุณภาพ ๒. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีมากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ซื้อ ผู้ขาย และตัวสินค้าเช่น ความพึงพอใจของผู้ซื้อ ราคาสินค้า	ความสามารถในการคิด ทักษะการคิด การสำรวจ ค้นหา	- มีวินัย - อยู่อย่างพอเพียง	เขียนรายงานเกี่ยวกับ การเลือกซื้อสินค้าและบริการ สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค	๑.สำรวจความคิดเห็นในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในชุมชน ๒.สรุปข้อค้นพบในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ๓.ร่วมกันอภิปรายสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ๔.เขียนรายงานและนำเสนอ

มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	ความคิด รวบยอด	สาระ การเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ ภาระงาน	แนวการจัด กิจกรรม การเรียนรู้
			สมรรถนะ สำคัญของ ผู้เรียน	คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์		
		การโฆษณา คุณภาพของ สินค้า ๓.สิทธิ พื้นฐานของ ผู้บริโภค ๔.สินค้าและ บริการที่มี เครื่องหมาย รับรองคุณภาพ ๕. หลักการ และวิธีการ เลือกบริโภค				แนวทางการนำ ข้อค้นพบไปใช้

๒. จัดทำหน่วยการเรียนรู้

๑) หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ผู้บริโภคที่รอบรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เวลา ๖ ชั่วโมง

๒) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส ๓.๑ เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ตัวชี้วัดที่

๑.ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ

๒.บอกสิทธิพื้นฐานและรักษาผลประโยชน์ของตนเองในฐานะผู้บริโภค

๓) ความคิดรวบยอด

การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการควรคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของตนเองในฐานะผู้บริโภค

๔) สาระการเรียนรู้

สาระการเรียนรู้

- ๔.๑) สินค้าและบริการที่มีอยู่หลากหลายในตลาดที่มีความแตกต่างด้านราคาและคุณภาพ
- ๔.๒) ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีมากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ซื้อ

ผู้ขาย และตัวสินค้า เช่น ความพึงพอใจของผู้ซื้อ ราคาสินค้า การโฆษณา
คุณภาพของสินค้า

๔.๓) สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค

๔.๔) สินค้าและบริการที่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ

๔.๕) หลักการและวิธีการเลือกบริโภค

๕) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

ทักษะการคิด

- การสำรวจค้นหา

๖) คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๖.๑) มีวินัย

๖.๒) อยู่อย่างพอเพียง

๗) ชิ้นงาน/ภาระงาน

เขียนรายงานเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้าและบริการ สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค

๘) การวัดและการประเมิน

๘.๑) การประเมินระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- การสำรวจความคิดเห็น

- การอภิปรายเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค

๘.๒) การประเมินเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้

- ชิ้นงาน (เกณฑ์การประเมินอยู่ที่หน่วยการเรียนรู้)

- คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๙) กิจกรรมการเรียนรู้

๙.๑) สำรวจความคิดเห็นในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในชุมชน

๙.๒) สรุปข้อค้นพบในเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ

๙.๓) ร่วมกัน อภิปรายสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ

๙.๔) เขียนรายงานและนำเสนอ แนวทางการนำข้อค้นพบไปใช้

เกณฑ์การประเมิน การเขียนรายงานเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน			
	๔	๓	๒	๑
การระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ	อธิบายปัจจัย ที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคได้ ถูกต้อง ครบถ้วน ทั้งหมด	อธิบายปัจจัย ที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคได้ ถูกต้อง เป็นส่วนใหญ่	อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคได้ ถูกต้องเป็นบางส่วน	อธิบายปัจจัย ที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคได้ เป็นส่วนน้อย
หลักการเลือกซื้อสินค้าและบริการ	บอกหลักและวิธีการเลือกซื้อสินค้าและบริการได้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์	บอกหลักและวิธีการเลือกซื้อสินค้าและบริการได้ถูกต้องแต่มีบกพร่องเล็กน้อย	บอกหลักและวิธีการเลือกซื้อสินค้าและบริการได้ แต่มีบกพร่องเป็นบางส่วน	บอกหลักและวิธีการเลือกซื้อสินค้าและบริการได้ แต่มีบกพร่องเป็นส่วนใหญ่
การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ	เขียนอธิบายแนวคิดและให้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของตนเองได้ ถูกต้องครบถ้วน	เขียนอธิบายแนวคิดและให้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของตนเองได้ ถูกต้องแต่บกพร่องเล็กน้อย	เขียนอธิบายแนวคิดและให้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของตนเองได้และบกพร่องเป็นบางส่วน	เขียนอธิบายแนวคิดและให้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของตนเองได้ บกพร่องเป็นส่วนใหญ่
การพูดนำเสนอเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานในฐานะผู้บริโภค	บอกสิทธิพื้นฐานของตนเอง ในฐานะผู้บริโภคได้ ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน	บอกสิทธิพื้นฐานของตนเอง ในฐานะผู้บริโภคได้ ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจนครบถ้วน เป็นส่วนใหญ่	บอกสิทธิพื้นฐานของตนเอง ในฐานะผู้บริโภคได้ ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจนครบถ้วน เป็นบางส่วน	บอกสิทธิพื้นฐานของตนเอง ในฐานะผู้บริโภคได้ ถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจนไม่ครบถ้วน

เกณฑ์การตัดสิน / ระดับคุณภาพ

คะแนน	๑๔ – ๑๖	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน	๑๑ – ๑๓	หมายถึง	ดี
คะแนน	๘ – ๑๐	หมายถึง	พอใช้
คะแนน	๔ – ๗	หมายถึง	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ผ่านระดับ พอใช้

ตัวอย่างที่ ๒ หน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้

๑. วางแผนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

สาระที่ ๑ การอ่าน

มาตรฐาน ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ
แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ ๒ การเขียน

มาตรฐาน ท ๒.๑ ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราว
ในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษา
ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท ๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด
และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	ความคิด รวบยอด	สาระ การเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ ภาระงาน	แนวการจัด กิจกรรม การเรียนรู้
			สมรรถนะ สำคัญของ ผู้เรียน	คุณลักษณะอัน พึงประสงค์		
ท ๑.๑ ๓.ระบุนใจความ สำคัญและรายละเอียดของ ข้อมูลที่ สนับสนุน จากเรื่องที่ อ่าน	การเขียนรายงาน การศึกษาค้นคว้า เป็นงานเขียนที่ เรียบเรียงข้อมูล จากการอ่าน ค้นคว้าอย่าง เป็นระบบ สมเหตุสมผล มี	-การอ่านจับ ใจความสำคัญ จากสื่อต่างๆ -การเขียน รายงาน การศึกษา ค้นคว้า -การเขียน	๑. ความ สามารถใน การสื่อสาร ๒. ความ สามารถใน การคิด -ทักษะการคิด วิเคราะห์	ใฝ่เรียนรู้	การเขียน รายงานจาก การศึกษา ค้นคว้า	๑. ทบทวน ความรู้เรื่อง การเขียน รายงาน การศึกษา ค้นคว้า ในด้าน การใช้รูปแบบ การใช้ภาษาใน

มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	ความคิด รวบยอด	สาระ การเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ ภาระงาน	แนวการจัด กิจกรรม การเรียนรู้
			สมรรถนะ สำคัญของ ผู้เรียน	คุณลักษณะอัน พึงประสงค์		
<p>๔. อ่านเรื่อง ต่างๆ แล้ว เขียนกรอบ แนวคิด ฝั่งความคิด บันทึก ย่อความ และรายงาน</p> <p>๖. ประเมิน ความถูกต้อง ของข้อมูลที่ ใช้สนับสนุน ในเรื่องที่ อ่าน</p> <p>๗. วิเคราะห์ ความสัมพันธ์ ลำดับความ และความเป็น ไปได้ของเรื่อง</p> <p>๗.๒.๑</p> <p>๗.เขียนวิเคราะห์ วิจารณ์และ แสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือโต้แย้งใน เรื่องต่าง ๆ</p> <p>๘.เขียนรายงาน การศึกษา ค้นคว้าและ โครงการ</p> <p>๑๐.มีมารยาท</p>	<p>การอ้างอิง แหล่งข้อมูล แล้วนำมาสรุป ใจความสำคัญ พูดและเขียน แสดงความคิด เห็นประกอบโดย ใช้ระดับภาษา และรูปแบบที่ ถูกต้อง</p>	<p>วิเคราะห์ วิจารณ์และ แสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือโต้แย้ง จากสื่อต่างๆ -การเขียน รายงาน -มารยาทใน การเขียน -การพูด รายงาน การศึกษา ค้นคว้า</p>	<p>-ทักษะการคิด สังเคราะห์</p>			<p>การเขียน และ วิธีการรวบรวม ข้อมูลจาก การศึกษา ค้นคว้า มอบหมายให้ นักเรียนเขียน รายงาน ๑ เรื่อง</p> <p>๒. วางโครง เรื่องเป็น แผนผัง มโนทัศน์</p> <p>๓. ศึกษา ค้นคว้า จด บันทึกย่อ พร้อมระบุ แหล่งอ้างอิง</p> <p>๔. นำข้อมูลที่ ได้มาวิเคราะห์ ความเหมาะสม สอดคล้อง ความ น่าเชื่อถือ จัดลำดับให้ ต่อเนื่องเป็นเหตุ เป็นผล แสดง ความคิดเห็นเพิ่ม เติม</p> <p>๕.สังเคราะห์ ข้อมูลโดยเขียน เป็นรายงาน การศึกษา ค้นคว้าตาม</p>

มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	ความคิด รวบยอด	สาระ การเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ ภาระงาน	แนวการจัด กิจกรรม การเรียนรู้
			สมรรถนะ สำคัญของ ผู้เรียน	คุณลักษณะอัน พึงประสงค์		
<p>ในการเขียน</p> <p>ท ๓.๑</p> <p>๑. พุดรายงาน เรื่องหรือ ประเด็นที่ ศึกษาค้นคว้า จากการฟัง การดู และการ สนทนา</p>						<p>รูปแบบที่ถูกต้อง ใช้ระดับภาษา ทางการ มีการ อ้างอิงแหล่ง ข้อมูลที่น่ามา เขียน</p> <p>๖. พุดนำเสนอ รายงานตาม รูปแบบวิธีการ พุด รายงาน ซักถาม วิพากษ์ วิจารณ์</p> <p>๗. ประเมินผล งาน ปรับปรุง แก้ไขให้สมบูรณ์</p> <p>๘. นำไป เผยแพร่ เช่น ประกอบ การศึกษา ค้นคว้า ในห้องสมุด หรือห้องวิชา</p>

๒. จัดทำหน่วยการเรียนรู้

๑) ชื่อหน่วยการเรียนรู้ : เปิดโลกการเขียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เวลา ๑๐ ชั่วโมง

๒) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ ๑ การอ่าน

มาตรฐาน ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัดที่

๓. ระบุใจความสำคัญและรายละเอียดของข้อมูลที่สนับสนุนจากเรื่องที่อ่าน
๔. อ่านเรื่องต่าง ๆ แล้วเขียนกรอบแนวคิด ผังความคิด บันทึกย่อความ และรายงาน
๖. ประเมินความถูกต้องของข้อมูลที่ใช้นับสนับสนุนในเรื่องที่อ่าน
๗. วิเคราะห์ความสมเหตุสมผล การลำดับความ และความเป็นไปได้ของเรื่อง

สาระที่ ๒ การเขียน

มาตรฐาน ท ๒.๑ ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้า อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่

๗. เขียนวิเคราะห์วิจารณ์และแสดงความรู้ ความคิดเห็นหรือโต้แย้งในเรื่องต่างๆ
๘. เขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าและโครงการ
๑๐. มีมารยาทในการเขียน

สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท ๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัดที่

๓. พูดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้า จากการฟัง การดู และการสนทนา

๓) ความคิดรวบยอด

การเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า เป็นงานเขียนที่เรียบเรียงข้อมูลจากการอ่าน ค้นคว้าอย่างเป็นระบบ สมเหตุสมผล มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูล แล้วนำมาสรุปใจความสำคัญ พูดและเขียนแสดงความคิดเห็น ประกอบโดยใช้ระดับภาษาและรูปแบบที่ถูกต้อง

๔) สารการเรียนรู้

- ๔.๑) การอ่านจับใจความสำคัญจากสื่อต่างๆ
- ๔.๒) การเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า
- ๔.๓) การเขียนวิเคราะห์วิจารณ์ และแสดงความรู้ ความคิดเห็น หรือโต้แย้งจากสื่อต่างๆ
- ๔.๔) การเขียนรายงาน
- ๔.๕) มารยาทในการเขียน
- ๔.๖) การพูดรายงานการศึกษาค้นคว้า

๕) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- ๕.๑) ความสามารถในการสื่อสาร
- ๕.๒) ความสามารถในการคิด
 - ทักษะการคิด
 - ทักษะการคิดวิเคราะห์
 - ทักษะการคิดสังเคราะห์

๖) คุณลักษณะอันพึงประสงค์

ใฝ่เรียนรู้

๗) ชิ้นงาน/ภาระงาน

- เขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า
- การพูดนำเสนอรายงาน

๘) การวัดและการประเมิน

- ๘.๑) การประเมินระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - กระบวนการศึกษาค้นคว้า
- ๘.๒) การประเมินเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้
 - ชิ้นงานและภาระงาน (เกณฑ์การประเมินอยู่ที่หน่วยการเรียนรู้)
 - คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๙) กิจกรรมการเรียนรู้

- ๙.๑) ทบทวนความรู้เรื่องการเขียนรายงานการศึกษาค้นคว้า ในด้านรูปแบบ การใช้ภาษาในการเขียน และวิธีการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้า มอบหมายให้นักเรียนเขียนรายงาน ๑ เรื่อง
- ๙.๒) วางโครงเรื่องเป็นแผนผังมโนทัศน์
- ๙.๓) ศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ จัดบันทึกย่อ พร้อมระบุแหล่งอ้างอิง
- ๙.๔) นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความเหมาะสมสอดคล้อง ความน่าเชื่อถือ จัดลำดับข้อมูลให้ต่อเนื่องเป็นเหตุเป็นผล แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติม
- ๙.๕) สังเคราะห์ข้อมูลโดยเขียนเป็นรายงานการศึกษาค้นคว้าตามรูปแบบที่ถูกต้องใช้ระดับภาษาทางการ มีการอ้างอิงแหล่งข้อมูลที่น่ามาเขียน
- ๙.๖) พูดนำเสนอรายงานตามรูปแบบวิธีการพูดรายงาน ชักถาม วิพากษ์วิจารณ์
- ๙.๗) ประเมินผลงาน ปรับปรุงให้สมบูรณ์
- ๙.๘) นำไปเผยแพร่ เช่น ประกอบการศึกษาค้นคว้าในห้องสมุด หรือห้องวิชา

เกณฑ์การประเมิน การเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า

ระดับคุณภาพ	คำอธิบาย
๔ ดีมาก	เขียนอธิบายหัวเรื่องที่เขียนได้ชัดเจน ระบุใจความสำคัญ มีรายละเอียดและข้อมูลสนับสนุน มีเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นมีเหตุมีผลและความเป็นไปได้ ใช้ถ้อยคำเหมาะสม มีอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล
๓ ดี	เขียนอธิบายหัวเรื่องที่เขียนได้ชัดเจน ระบุใจความสำคัญ ขาดรายละเอียดและข้อมูลสนับสนุนบางส่วน มีเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นมีเหตุมีผลและความเป็นไปได้ ใช้ถ้อยคำเหมาะสม มีอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล
๒ พอใช้	เขียนอธิบายหัวเรื่องที่เขียนได้ชัดเจน ระบุใจความสำคัญ ขาดรายละเอียดและข้อมูลสนับสนุนบางส่วน มีเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นมีเหตุมีผลและความเป็นไปได้บางส่วน ใช้ถ้อยคำเหมาะสม มีอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล
๑ ปรับปรุง	เขียนอธิบายหัวเรื่องที่เขียนไม่ชัดเจน ไม่ระบุใจความสำคัญ ขาดรายละเอียดและข้อมูลสนับสนุน ไม่มีเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุมีผลและความเป็นไปได้ ใช้ถ้อยคำไม่เหมาะสม ไม่มีอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ๒ ขึ้นไป

ผ่าน

ไม่ผ่าน

เกณฑ์การประเมิน การพุดนำเสนอรายงาน

ระดับคุณภาพ	คำอธิบาย
๕ ดีมาก	พุดอธิบายหัวข้อเรื่องที่เขียนได้ชัดเจน ระบุใจความสำคัญ มีรายละเอียดและข้อมูลสนับสนุน มีเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นมีเหตุมีผลและความเป็นไปได้ ใช้ถ้อยคำเหมาะสม อ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล
๓ ดี	พุดอธิบายหัวข้อเรื่องที่เขียนได้ชัดเจน ระบุใจความสำคัญ ขาดรายละเอียดและข้อมูลสนับสนุนบางส่วน มีเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นมีเหตุมีผลและความเป็นไปได้ ใช้ถ้อยคำเหมาะสม อ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล
๒ พอใช้	พุดอธิบายหัวข้อเรื่องที่เขียนได้ชัดเจน ระบุใจความสำคัญ ขาดรายละเอียดและข้อมูลสนับสนุนบางส่วน มีเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นมีเหตุมีผลและความเป็นไปได้บางส่วน ใช้ถ้อยคำเหมาะสม อ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล
๑ ปรับปรุง	พุดอธิบายหัวข้อเรื่องที่เขียนไม่ชัดเจน ไม่ระบุใจความสำคัญ ขาดรายละเอียดและข้อมูลสนับสนุน ไม่มีเนื้อหาที่แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุมีผลและความเป็นไปได้ ใช้ถ้อยคำไม่เหมาะสม ไม่มีอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

เกณฑ์การผ่าน ตั้งแต่ระดับ ๒ ขึ้นไป

ผ่าน

ไม่ผ่าน

วิธีที่ ๒ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ เริ่มจากการกำหนดประเด็น/หัวเรื่องจากสภาพปัญหา หรือสิ่งที่ผู้เรียนสนใจ

ตัวอย่างที่ ๓ หน่วยการเรียนรู้บูรณาการระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้

๑. วางแผนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

๑) กำหนดประเด็น/หัวเรื่อง : บ้านน่าอยู่

๒) วิเคราะห์สาระการเรียนรู้และ กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕

สาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง ๑.๑ เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และ ทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิต และครอบครัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ ๑ การอ่าน

มาตรฐาน ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ ๒ การเขียน

มาตรฐาน ท ๒.๑ ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราว ในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท ๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระที่ ๑ ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ ๑.๑ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

สาระที่ ๓ ภาษาความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระอื่น

มาตรฐาน ต ๓.๑

ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	ความคิด รวบยอด	สาระ การเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ ภาระงาน	แนวการจัด กิจกรรม การเรียนรู้
			สมรรถนะ สำคัญของ ผู้เรียน	คุณลักษณะอัน พึงประสงค์		
<p>ง ๑.๑</p> <p>๑. อธิบาย เหตุผลในการ ทำงานแต่ละ ขั้นตอน ถูกต้องตาม กระบวนการ ทำงาน</p> <p>๒. ใช้ทักษะ การจัดการใน การทำงาน อย่างเป็นระบบ ประณีตและ มีความคิด สร้างสรรค์</p> <p>๓. ปฏิบัติตน อย่างมีมารยาท ในการทำงาน กับสมาชิกใน ครอบครัว</p> <p>ท ๑.๑</p> <p>๕. วิเคราะห์ และแสดงความ คิดเห็นเกี่ยวกับ เรื่องที่อ่านเพื่อ นำไปใช้ในการ ดำเนินชีวิต</p>	<p>บ้านน่าอยู่ต้อง ได้รับการดูแล รักษาให้ สะอาด สวยงาม รู้จัก การใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้อย่าง ถูกต้อง เหมาะสมกับ งานและมีความ ปลอดภัย</p>	<p>การงานอาชีพ และเทคโนโลยี สาระที่ ๑ การดำรงชีวิต และครอบครัว -ขั้นตอน การทำงาน -ทักษะ การจัดการ -ความประณีต ในการทำงาน -มารยาทใน การทำงาน ภาษาไทย สาระที่ ๑ การอ่าน การอ่านจับ ใจความจากสื่อ ต่าง ๆ สาระที่ ๒ การเขียน การเขียนแสดง ความรู้สึกและ ความคิดเห็น</p>	<p>๑.ความสามารถ ในการคิด ทักษะการคิด - ทักษะ การจำแนก ประเภท -ทักษะการ สำรวจค้นคว้า -ทักษะการนำ ความรู้ไปใช้</p> <p>๒.ความ สามารถในการ ใช้ทักษะ ชีวิต</p>	<p>๑.มุ่งมั่นใน การทำงาน ๒. มีวินัย</p>	<p>๑.รวบรวม รูปภาพ เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ใน การทำ ความสะอาดบ้าน</p> <p>๒.ทำหนังสือ เล่มเล็ก</p>	<p>๑.นำเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ในการ ทำความสะอาด อย่างน้อย คนละ ๑ ชิ้น มา จัดแสดงหน้า ชั้นเรียน บอก ชื่อและ ประโยชน์ของ การใช้งาน และ ร่วมกันสรุป</p> <p>๒. จำแนก วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ให้ เหมาะสมกับการ ใช้งาน</p> <p>๓.วาดภาพ ระบายสีอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และ เขียนบรรยาย ภาพเป็น ภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ</p> <p>๔. แบ่งกลุ่ม</p>

มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	ความคิด รวบยอด	สาระ การเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ ภาระงาน	แนวการจัด กิจกรรม การเรียนรู้
			สมรรถนะ สำคัญของ ผู้เรียน	คุณลักษณะอัน พึงประสงค์		
ท ๒.๑ ๖.เขียนแสดง ความรู้สึกและ ความคิดเห็นได้ ตรงตามเจตนา ท ๓.๑ ๓.วิเคราะห์ ความน่าเชื่อถือ จากเรื่องที่ ฟัง และดู อย่างมี เหตุผล ๔.พูด รายงาน เรื่องหรือ ประเด็นที่ ศึกษาค้นคว้า จากการฟัง การดู และ กาสันทนา ศี ๑.๑ ๓. วาดภาพ โดยใช้เทคนิค ของแสงเงา น้ำหนัก และ วรรณะสี ต ๓.๑ ๑.ค้นคว้า รวบรวม คำศัพท์ที่ เกี่ยวข้องกับ กลุ่มสาระ		สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด การจับใจความ และพูดแสดง ความรู้ ความคิดใน เรื่องที่ฟัง และดูจากสื่อ ต่าง ๆ ศิลปะ สาระที่ ๑ ทักษะศิลป์ แสงเงา น้ำหนัก และ วรรณะสี ภาษาต่าง ประเทศ สาระที่ ๓ ภาษา ความสัมพันธ์ กับกลุ่มสาระ การเรียนรู้อื่น การค้นคว้า การรวบรวม และการ นำเสนอ คำศัพท์ที่เกี่ยว กับบ้านและ ครอบครัว				ผู้เรียน ศึกษา วิธีการ ขั้นตอนในการ ทำความ สะอาด จัด ตกแต่งห้อง ต่างๆ ในบ้าน ๕. นำภาพห้อง ต่างๆ ในบ้าน มาคนละ ๑ ภาพ แสดง หน้าชั้นเรียน บอกชื่อ และ บอกการใช้ ประโยชน์ของ ห้องที่ละคน และร่วมสรุป การใช้ ประโยชน์ของ ห้องต่างๆ ใน บ้าน ๖.แบ่งกลุ่ม ผู้เรียนให้แต่ละ กลุ่มปฏิบัติ ดังนี้ ๖.๑ วาง แผนการทำ ความสะอาด ๖.๒ เตรียม วัสดุอุปกรณ์ ๖.๓ ตรวจ สภาพและ

มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	ความคิด รวบยอด	สาระ การเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ ภาระงาน	แนวการจัด กิจกรรม การเรียนรู้
			สมรรถนะ สำคัญของ ผู้เรียน	คุณลักษณะอัน พึงประสงค์		
การเรียนรู้อื่น และนำเสนอ ด้วยการพูด/ การเขียน						<p>ซ่อมแซม บำรุง เครื่องมือ เครื่องใช้ที่ กำหนด</p> <p>๖.๔ ทำความ สะอาดและจัด ตกแต่ง</p> <p>๖.๕ ทำความ สะอาดและ เก็บเครื่องมือ</p> <p>๖.๖ ร่วมกัน สรุปผลการ ปฏิบัติงาน</p> <p>๖.๗ เสนอ ผลการทำงาน และประโยชน์</p> <p>๗. ผู้เรียน ร่วมกันสรุป ความรู้สึกรู้จัก การปฏิบัติงาน และให้ทุกคน เขียนบรรยาย ความรู้สึกรู้ ที่ได้รับจากการ เข้าร่วม กิจกรรม</p> <p>๘. ผู้เรียน รวบรวม จัดหมวดหมู่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ</p>

มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	ความคิด รวบยอด	สาระ การเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ ภาระงาน	แนวการจัด กิจกรรม การเรียนรู้
			สมรรถนะ สำคัญของ ผู้เรียน	คุณลักษณะอัน พึงประสงค์		
						เครื่องใช้ใน การทำงาน สะอาดบ้าน รวมทั้งระบุชื่อ เป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเขียน บรรยายการ นำไปใช้ใน ชีวิตประจำวัน ๕. ผู้เรียนทำ หนังสือเล่ม เล็กคนละ ๑ เล่ม

๓. จัดทำหน่วยการเรียนรู้

๑) ชื่อหน่วยการเรียนรู้: บ้านน่าอยู่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ เวลา ๑๐ ชั่วโมง

๒) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

สาระที่ ๑ การดำรงชีวิตและครอบครัว

มาตรฐาน ง ๑.๑

เข้าใจการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะกระบวนการทำงาน
ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน
และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน
มีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม เพื่อการดำรงชีวิต
และครอบครัว

ตัวชี้วัดที่

๑. อธิบายเหตุผลในการทำงานแต่ละขั้นตอนถูกต้องตามกระบวนการ
ทำงาน
๒. ใช้ทักษะการจัดการในการทำงาน อย่างเป็นระบบ ประณีต
และมีความคิดสร้างสรรค์
๓. ปฏิบัติตนอย่างมีมารยาทในการทำงานกับสมาชิกในครอบครัว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

สาระที่ ๑ การอ่าน

มาตรฐาน ท ๑.๑ ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิด เพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหา ในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

ตัวชี้วัดที่ ๕.วิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินชีวิต

สาระที่ ๒ การเขียน

มาตรฐาน ท ๒.๑ ใช้กระบวนการเขียน เขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ ๖.เขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นได้ตรงตามเจตนา

สาระที่ ๓ การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท ๓.๑ สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความรู้ ความคิด และความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ตัวชี้วัดที่ ๓.วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากเรื่องที่ฟัง และดูอย่างมีเหตุผล
๔.พูดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และกาสนทนา

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

สาระที่ ๑ ทศนศิลป์

มาตรฐาน ศ ๑.๑ สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะ อย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตที่สมบูรณ์

ตัวชี้วัดที่ ๓. วาดภาพ โดยใช้เทคนิคของแสงเงา น้ำหนักและวรรณะสี

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

มาตรฐาน ต ๓.๑ ใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาแสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

ตัวชี้วัดที่ ๑.ค้นคว้ารวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และนำเสนอ ด้วยการพูด/เขียน

๓) ความคิดรวบยอด

บ้านน่าอยู่ต้องได้รับการดูแล รักษาให้สะอาด สวยงาม รู้จักการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้อย่างถูกต้อง เหมาะสมกับงานและมีความปลอดภัย

๔) สาระการเรียนรู้

การงานอาชีพและเทคโนโลยี

- ขั้นตอนการทำงาน
- ทักษะการจัดการ
- ความประณีตในการทำงาน
- มารยาทในการทำงาน

ภาษาไทย

- การอ่านจับใจ ความจากสื่อต่าง ๆ
- การเขียนแสดงความรู้สึกและความคิดเห็น
- การจับใจความและพูดแสดงความรู้ ความคิดในเรื่องที่ฟังและดูจากสื่อต่าง ๆ

ศิลปะ

- แสงเงา น้ำหนัก และวรรณะสี

ภาษาต่างประเทศ

- การค้นคว้า การรวบรวม และการนำเสนอคำศัพท์เกี่ยวกับบ้านและครอบครัว

๕) สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

๕.๑) ความสามารถในการคิด

ทักษะการคิด

- ทักษะการจำแนกประเภท
- ทักษะการสำรวจค้นคว้า
- ทักษะการนำความรู้ไปใช้

๕.๒) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

๖) คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๖.๑) มุ่งมั่นในการทำงาน

๖.๒) มีวินัย

๗) ชิ้นงาน/ภาระงาน

๗.๑) รวบรวมรูปภาพเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการทำความสะอาดบ้าน

๗.๒) ทำหนังสือเล่มเล็ก

๘) การวัดและการประเมิน

๘.๑) การประเมินระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- กระบวนการทำงาน

๘.๒) การประเมินเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้

- ชิ้นงาน (เกณฑ์การประเมินอยู่ที่หน่วยการเรียนรู้)

- คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๙) กิจกรรมการเรียนรู้

๙.๑) นำเครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ในการทำความสะอาดอย่างน้อย คนละ ๑ ชิ้น มา
จัดแสดงหน้าชั้นเรียน บอกชื่อและประโยชน์ของการใช้งาน และร่วมกันสรุป

๙.๒) จำแนกวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ให้เหมาะสมกับการใช้งาน

๙.๓) วาดภาพระบายสีอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และเขียนบรรยายภาพเป็นภาษาไทยและ
ภาษาอังกฤษ

๙.๔) แบ่งกลุ่มผู้เรียน ศึกษาวิธีการ ขั้นตอนในการทำความสะอาด จัดตกแต่งห้องต่างๆ
ในบ้าน

๙.๕) นำภาพห้องต่าง ๆ ในบ้านมาคนละ ๑ ภาพ แสดงหน้าชั้นเรียน บอกชื่อ และบอก
การใช้ประโยชน์ของห้องทีละคน และร่วมสรุปการใช้ประโยชน์ของห้องต่างๆ ในบ้าน

๙.๖) แบ่งกลุ่มผู้เรียนให้แต่ละกลุ่มปฏิบัติดังนี้

(๑) วางแผนการทำความสะอาด

(๒) เตรียมวัสดุอุปกรณ์

(๓) ตรวจสอบสภาพและซ่อมแซม บำรุง เครื่องมือเครื่องใช้ที่กำหนด

(๔) ทำความสะอาดและจัดตกแต่ง

(๕) ทำความสะอาดและเก็บเครื่องมือ

(๖) ร่วมกันสรุปผลการปฏิบัติงาน

(๗) เสนอผลการทำงานและประโยชน์

๙.๗) ผู้เรียนร่วมกันสรุปความรู้สึกรู้สึกจากการปฏิบัติงาน และให้ทุกคนเขียนบรรยายความรู้สึก
ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม

๙.๘) ผู้เรียนรวบรวมจัดหมวดหมู่ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการทำความสะอาด
บ้าน รวมทั้งระบุชื่อเป็นภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และเขียนบรรยายการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

๙.๙) ผู้เรียนทำหนังสือเล่มเล็กเรื่องบ้านน่าอยู่ คนละ ๑ เล่ม

เกณฑ์การประเมิน การรวบรวมรูปภาพเกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ในการดูแลทำความสะอาดบ้าน

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน				น้ำหนัก ความสำคัญ	
	๔	๓	๒	๑		
การจำแนกวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้	มีการจัดกลุ่มภาพวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการดูแลรักษาบ้าน และเขียนระบุระบุชื่อภาพเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ ถูกต้อง ชัดเจนทั้งหมด	มีการจัดกลุ่มภาพวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการดูแลรักษาบ้าน และเขียนระบุชื่อภาพเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ ถูกต้องชัดเจน เป็นส่วนใหญ่	มีการจัดกลุ่มภาพวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการดูแลรักษาบ้าน และเขียนระบุชื่อภาพเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ ถูกต้อง ชัดเจนเป็นบางส่วน	มีการจัดกลุ่มภาพวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการดูแลรักษาบ้าน และเขียนระบุชื่อภาพเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ ถูกต้อง ชัดเจนเป็นส่วนใหญ่	มีการจัดกลุ่มภาพวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการดูแลรักษาบ้าน และเขียนระบุชื่อภาพเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษได้ ถูกต้อง ชัดเจนเป็นส่วนใหญ่	๔
ความคิดสร้างสรรค์	การออกแบบในการจัดกลุ่มภาพแปลกใหม่ ไม่เหมือนใครใช้วัสดุ อุปกรณ์ ประหยัดคุ้มค่าเหมาะสม	การออกแบบในการจัดกลุ่มภาพเลียนแบบบ้างเล็กน้อย ใช้วัสดุ อุปกรณ์ ประหยัดคุ้มค่าเหมาะสม	การออกแบบในการจัดกลุ่มภาพไม่แปลกใหม่ เลียนแบบเป็นส่วนใหญ่ ใช้วัสดุ อุปกรณ์ ประหยัดเหมาะสม	การออกแบบในการจัดกลุ่มภาพเลียนแบบทั้งหมด ใช้วัสดุ อุปกรณ์ ไม่ประหยัด และไม่เหมาะสม	๒	
การนำเสนอ	นำเสนอได้ตามขั้นตอน โดยการบอกชื่อ และอธิบายวิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการทำความสะอาดบ้านได้ถูกต้องทั้งหมด	นำเสนอได้ตามขั้นตอน โดยการบอกชื่อ และอธิบายวิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการทำความสะอาดบ้านได้ถูกต้อง เป็นส่วนใหญ่	นำเสนอได้ตามขั้นตอน โดยการบอกชื่อ และอธิบายวิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการทำความสะอาดบ้านได้ถูกต้อง เพียงบางส่วน	นำเสนอได้ตามขั้นตอน โดยการบอกชื่อ และอธิบายวิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการทำความสะอาดบ้านได้ถูกต้อง เป็นส่วนใหญ่	นำเสนอได้ตามขั้นตอน โดยการบอกชื่อ และอธิบายวิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการทำความสะอาดบ้านได้ถูกต้อง เป็นส่วนใหญ่	๔

เกณฑ์การตัดสิน / ระดับคุณภาพ

คะแนน ๓๓ – ๔๐	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน ๒๕ – ๓๒	หมายถึง	ดี
คะแนน ๑๗ – ๒๔	หมายถึง	พอใช้
คะแนน ๑๐ – ๑๖	หมายถึง	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ผ่านระดับ ดี

เกณฑ์การประเมิน หนังสือเล่มเล็กเรื่องบ้านน่าอยู่

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน				น้ำหนัก ความสำคัญ	
	๔	๓	๒	๑		
เนื้อหา	มีรายละเอียดเกี่ยวกับบ้านที่สะอาดกล่าวถึงการตกแต่งในบ้านและบริเวณบ้าน ความอบอุ่นในครอบครัว ชัดเจนครบถ้วน และมีภาพประกอบสวยงาม	มีรายละเอียดเกี่ยวกับบ้านที่สะอาดกล่าวถึงการตกแต่งในบ้านและบริเวณบ้าน ความอบอุ่นในครอบครัว ก่อนข้างชัดเจน และมีภาพประกอบสวยงาม	มีรายละเอียดเกี่ยวกับบ้านที่สะอาดกล่าวถึงการตกแต่งในบ้านและบริเวณบ้าน ความอบอุ่นในครอบครัว ชัดเจน และมีภาพประกอบ	มีรายละเอียดเกี่ยวกับบ้านที่สะอาดกล่าวถึงการตกแต่งในบ้านและบริเวณบ้าน ความอบอุ่นในครอบครัว ยังไม่ชัดเจน และมีภาพประกอบเล็กน้อย		๔
การเขียน	การเขียนเนื้อหาสอดคล้องกับชื่อเรื่อง ลำดับเรื่องได้ชัดเจน ไม่วกวน	การเขียนเนื้อหาสอดคล้องกับชื่อเรื่อง ลำดับเรื่องได้ค่อนข้างชัดเจน ไม่วกวน	การเขียนเนื้อหาสอดคล้องกับชื่อเรื่อง ลำดับเรื่องไม่ชัดเจน และวกวน	การเขียนเนื้อหาไม่สอดคล้องกับชื่อเรื่อง ลำดับเรื่องไม่ชัดเจน และวกวน		๓
การออกแบบรูปเล่ม	ออกแบบรูปเล่มได้แปลกใหม่ มีภาพสีสันสวยงาม การจัดภาพกับ	ออกแบบรูปเล่มได้แปลกใหม่ มีภาพ สีสันสวยงาม การจัดภาพกับขนาด	ออกแบบรูปเล่มยังไม่แปลกใหม่ มีภาพ สีสันสวยงามการจัดภาพกับขนาด	ออกแบบรูปเล่มไม่แปลกใหม่ มีภาพ สีสันยังไม่สวยงาม การจัดภาพกับขนาด		๑

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน				น้ำหนัก ความสำคัญ
	๔	๓	๒	๑	
ขนาดอักษร เหมาะสม น่าสนใจ	อักษรค่อนข้าง	อักษรยังไม่	อักษรยังไม่	อักษรยังไม่	

เกณฑ์การตัดสิน / ระดับคุณภาพ

คะแนน ๒๖ – ๓๒	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน ๒๐ – ๒๕	หมายถึง	ดี
คะแนน ๑๔ – ๑๙	หมายถึง	พอใช้
คะแนน ๘ – ๑๓	หมายถึง	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ผ่านระดับดี

แนวการสรุปตัดสินผลการประเมิน

การกำหนดประเด็นการประเมินและรายละเอียดการให้ระดับคะแนน มีความจำเป็นที่ผู้ประเมินควรคำนึง เพราะส่งผลต่อคุณภาพของการประเมิน คือ ความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น คุณภาพทั้งสององค์ประกอบนี้จะมีผลถึงศักยภาพของผู้เรียนในการนำความรู้ไปใช้ปฏิบัติงาน ผลิตผลงาน ตลอดจนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตร

การประเมินชิ้นงาน / ผลงาน ครูผู้สอนสามารถกำหนดน้ำหนักจุดเน้นหรือไม่กำหนดก็ได้ หากกำหนดน้ำหนักจุดเน้นให้คำนึงถึงคำสำคัญในมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัดว่าควรจะเน้นในประเด็นการประเมินใด เท่าไร จึงกำหนดตามความเหมาะสม ทั้งนี้ น้ำหนักจุดเน้นจะมีผลต่อคะแนนเต็มของชิ้นงาน / ผลงาน เช่น หนังสือเล่มเล็ก มีน้ำหนักจุดเน้นการเขียน ๓ การใช้ภาษา ๒ ความคิดสร้างสรรค์ ๑ ฉะนั้นหนังสือเล่มเล็กมีคะแนนเต็ม ๒๔ คะแนน

วิธีคิดคะแนน	การเขียน	(น้ำหนักจุดเน้น) ๓ x (ระดับคะแนนสูงสุด) ๔ = ๑๒
	การใช้ภาษา	(น้ำหนักจุดเน้น) ๒ x (ระดับคะแนนสูงสุด) ๔ = ๘
	ความคิดสร้างสรรค์	(น้ำหนักจุดเน้น) ๑ x (ระดับคะแนนสูงสุด) ๔ = ๔
		รวมคะแนนเต็ม ๒๔ คะแนน

เกณฑ์การตัดสิน / ระดับคุณภาพ

หลังจากที่ครูผู้สอนตรวจให้คะแนนแล้ว (การวัด) ควรกำหนดการตัดสินขั้นสุดท้ายในรูปของระดับคุณภาพ (การประเมิน) เช่น ดีมาก ดี พอใช้ หรือ ปรับปรุง โดยสามารถกำหนดเกณฑ์การตัดสินได้ดังนี้

$$\text{เกณฑ์การตัดสิน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด(คะแนนเต็ม) - คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับคะแนน}}$$

ตัวอย่าง จากเกณฑ์การประเมินหนังสือเล่มเล็ก

๑. ประเด็นการประเมิน ๓ ประเด็น มีระดับคะแนนสูงสุด ๔ คะแนน มีน้ำหนักจุดเน้นรวม ๖

๒. เกณฑ์การประเมินมีคะแนนเต็ม ๒๔ คะแนน (๔ x ๖ = ๒๔)

๓. เกณฑ์การประเมินมีคะแนนต่ำสุด ๖ คะแนน (๑ x ๖ = ๖)

ระดับคะแนนต่ำสุด x น้ำหนัก

๔. แทนค่าตามสูตร

$$\text{เกณฑ์การตัดสิน} = \frac{๒๔ - ๖}{๔} = \frac{๑๘}{๔} = ๔.๕ = ๕ \text{ (ปัดเศษ)}$$

ฉะนั้นเกณฑ์การตัดสิน มีช่วงคะแนนของเกณฑ์การตัดสินห่างกันช่วงละ ๕ คะแนน ดังนี้

$$๒๐ - ๒๔$$

$$๑๕ - ๑๙$$

$$๑๐ - ๑๔$$

$$๕ - ๙$$

๕. กำหนดเกณฑ์ผ่าน ๖๐ % ของคะแนนเต็ม เกณฑ์การตัดสินจะต้องได้ ๑๔ คะแนน

ขึ้นไปจึงจะถือว่าผ่าน (คิดจาก $\frac{๒๔ \times ๖๐}{๑๐๐} \times ๑๐๐ = ๑๔.๔$ ปัดเศษ เหลือ ๑๔ คะแนน)

ตัวอย่างที่ ๔ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design)

จากตัวอย่างการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ตัวอย่างที่ ๑ หน้า ๔๔ ครูผู้สอนสามารถนำมาออกแบบหน่วยการเรียนรู้ตามแนวคิดของการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (Backward Design) ดังนี้

๑. วางแผนการจัดทำหน่วยการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔

สาระที่ ๓ เศรษฐศาสตร์

มาตรฐาน ส ๓.๑

เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่ารวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ

มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	ความคิด รวบยอด	สาระ การเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ ภาระงาน	แนวการจัด กิจกรรม การเรียนรู้
			สมรรถนะ สำคัญของ ผู้เรียน	คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์		
๑.ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ และบริการ สิทธิประโยชน์ของคนที่ในฐานะผู้บริโภค	การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการเป็นสิทธิประโยชน์ของคนในฐานะผู้บริโภค	๑. สินค้าและบริการที่มีอยู่หลากหลายในตลาด ที่มีความแตกต่างด้านราคาและคุณภาพ ๒. ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีมากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ซื้อ ผู้ขาย และตัวสินค้าเช่น ความพึงพอใจของผู้ซื้อ ราคาสินค้า การโฆษณาคุณภาพของ	ความสามารถในการคิดทักษะการคิด การสำรวจ ค้นหา	- มีวินัย - อยู่อย่างพอเพียง	เขียนรายงานเกี่ยวกับ การเลือกซื้อสินค้าและบริการ สิทธิประโยชน์ของ ผู้บริโภค	๑.สำรวจความคิดเห็นในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในชุมชน ๒.สรุปข้อค้นพบในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ๓.ร่วมกันอภิปรายสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ๔.เขียนรายงานและนำเสนอแนวทางการนำข้อค้นพบไปใช้

มาตรฐาน/ ตัวชี้วัด	ความคิด รวบยอด	สาระ การเรียนรู้	นำไปสู่		ชิ้นงาน/ ภาระงาน	แนวการจัด กิจกรรม การเรียนรู้
			สมรรถนะ สำคัญของ ผู้เรียน	คุณลักษณะ อันพึง ประสงค์		
		สินค้า ๑.สิทธิ พื้นฐานของ ผู้บริโภค ๔.สินค้าและ บริการที่มี เครื่องหมาย รับรองคุณภาพ ๕. หลักการ และวิธีการ เลือกบริโภค				

๒. จัดทำหน่วยการเรียนรู้

๑) หน่วยการเรียนรู้ เรื่อง ผู้บริโภคที่รอบรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เวลา ๖ ชั่วโมง

๒) เป้าหมายการเรียนรู้

๒.๑) ความเข้าใจที่คงทน

การเลือกซื้อสินค้าและบริการ ควรคำนึงถึงความประหยัด และเกิดประโยชน์อย่าง

สูงสุด

๒.๒) มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

มาตรฐาน ส ๓.๑

เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ

ตัวชี้วัดที่

๑. ระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ
๒. บอกสิทธิพื้นฐานและรักษาผลประโยชน์ของตนเอง ในฐานะผู้บริโภค

๒.๓) ความคิดรวบยอด

การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการควรคำนึงถึงสิทธิประโยชน์ของคนในฐานะ

ผู้บริโภค

๒.๔) สารการเรียนรู้

- ๑) สินค้าและบริการที่มีอยู่หลากหลายในตลาดที่มีความแตกต่างด้านราคาและคุณภาพ
- ๒) ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการที่มีมากมาย ซึ่งขึ้นอยู่กับผู้ซื้อ ผู้ขาย และตัวสินค้า เช่น ความพึงพอใจของผู้ซื้อ ราคาสินค้า การโฆษณาคุณภาพของสินค้า
- ๓) สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค
- ๔) สินค้าและบริการที่มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ
- ๕) หลักการและวิธีการเลือกบริโภค

๒.๕) สมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียน

ทักษะการคิด

- การสำรวจค้นหา

๒.๖) คุณลักษณะอันพึงประสงค์

- ๑) มีวินัย
- ๒) อยู่อย่างพอเพียง

๒.๗) ชิ้นงาน/ภาระงาน

เขียนรายงานเกี่ยวกับการเลือกซื้อสินค้าและบริการ สิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค

๓) หลักฐานการเรียนรู้

๓.๑) การประเมินระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- การสำรวจความคิดเห็น
- การอภิปรายเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค

๓.๒) การประเมินเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้

- ชิ้นงาน (เกณฑ์การประเมินอยู่ที่หน่วยการเรียนรู้)
- คุณลักษณะอันพึงประสงค์

๔) กิจกรรมการเรียนรู้

- ๔.๑) สำรวจความคิดเห็นในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในชุมชน
- ๔.๒) สรุปร่วมกันในเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ
- ๔.๓) ร่วมกัน อภิปรายสิทธิประโยชน์ของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ
- ๔.๔) เขียนรายงานและนำเสนอ แนวทางการนำข้อค้นพบไปใช้

เกณฑ์การประเมิน การเขียนรายงานเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานของผู้บริโภค

ประเด็นการประเมิน	ระดับคะแนน			
	๔	๓	๒	๑
การระบุปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการ	อธิบายปัจจัย ที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคได้ ถูกต้อง ครบถ้วนทั้งหมด	อธิบายปัจจัย ที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคได้ ถูกต้อง เป็นส่วนใหญ่	อธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคได้ ถูกต้องเป็นบางส่วน	อธิบายปัจจัย ที่มีผลต่อการเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคได้ เป็นส่วนน้อย
หลักการเลือกซื้อสินค้าและบริการ	บอกหลักและวิธีการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ได้ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์	บอกหลักและวิธีการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ได้ถูกต้องแต่มีบกพร่องเล็กน้อย	บอกหลักและวิธีการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ได้ แต่มีบกพร่องเป็นบางส่วน	บอกหลักและวิธีการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ได้ แต่มีบกพร่องเป็นส่วนใหญ่
การตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ	เขียนอธิบายแนวคิดและให้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของตนเองได้ ถูกต้องครบถ้วน	เขียนอธิบายแนวคิดและให้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของตนเองได้ ถูกต้องแต่บกพร่องเล็กน้อย	เขียนอธิบายแนวคิดและให้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของตนเองได้และบกพร่องเป็นบางส่วน	เขียนอธิบายแนวคิดและให้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของตนเองได้ บกพร่องเป็นส่วนใหญ่
การพูดนำเสนอเกี่ยวกับสิทธิพื้นฐานในฐานะผู้บริโภค	บอกสิทธิพื้นฐานของตนเอง ในฐานะผู้บริโภคได้ ถูกต้อง ครบถ้วนชัดเจน	บอกสิทธิพื้นฐานของตนเอง ในฐานะผู้บริโภคได้ ถูกต้อง ครบถ้วนชัดเจนเป็นส่วนใหญ่	บอกสิทธิพื้นฐานของตนเอง ในฐานะผู้บริโภคได้ ถูกต้อง ครบถ้วนชัดเจนเป็นบางส่วน	บอกสิทธิพื้นฐานของตนเอง ในฐานะผู้บริโภคได้ ถูกต้อง ครบถ้วนชัดเจนไม่ครบถ้วน

เกณฑ์การตัดสิน / ระดับคุณภาพ

คะแนน	๑๔ – ๑๖	หมายถึง	ดีมาก
คะแนน	๑๑ – ๑๓	หมายถึง	ดี
คะแนน	๘ – ๑๐	หมายถึง	พอใช้
คะแนน	๔ – ๗	หมายถึง	ปรับปรุง

เกณฑ์การผ่าน ผ่านระดับ พอใช้

สำหรับเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้ศึกษาจากเอกสารประกอบหลักสูตร
 แนวทางการพัฒนาการวัดประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 พุทธศักราช ๒๕๕๑ (ฉบับร่าง) ซึ่งจัดทำเกณฑ์เป็นแนวทางไว้แล้ว

ก่อนนำหน่วยการเรียนรู้ไปจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ควรมีการตรวจสอบคุณภาพของหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้ครอบคลุมและมีความสอดคล้องแต่ละองค์ประกอบ ครูผู้สอนอาจใช้ตัวอย่างแบบประเมินหน่วยการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้ เป็นแนวทาง

ตัวอย่างแบบประเมินหน่วยการเรียนรู้

หน่วยการเรียนรู้.....ชั้น.....เวลา.....ชั่วโมง

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการประเมิน

- ระดับการประเมิน ๔ หมายถึง มีความสอดคล้อง/เชื่อมโยง/เหมาะสมมากที่สุด
 ๓ หมายถึง มีความสอดคล้อง/เชื่อมโยง/เหมาะสมมาก
 ๒ หมายถึง มีความสอดคล้อง/เชื่อมโยง/เหมาะสมน้อย
 ๑ หมายถึง มีความสอดคล้อง/เชื่อมโยง/เหมาะสมน้อยที่สุด

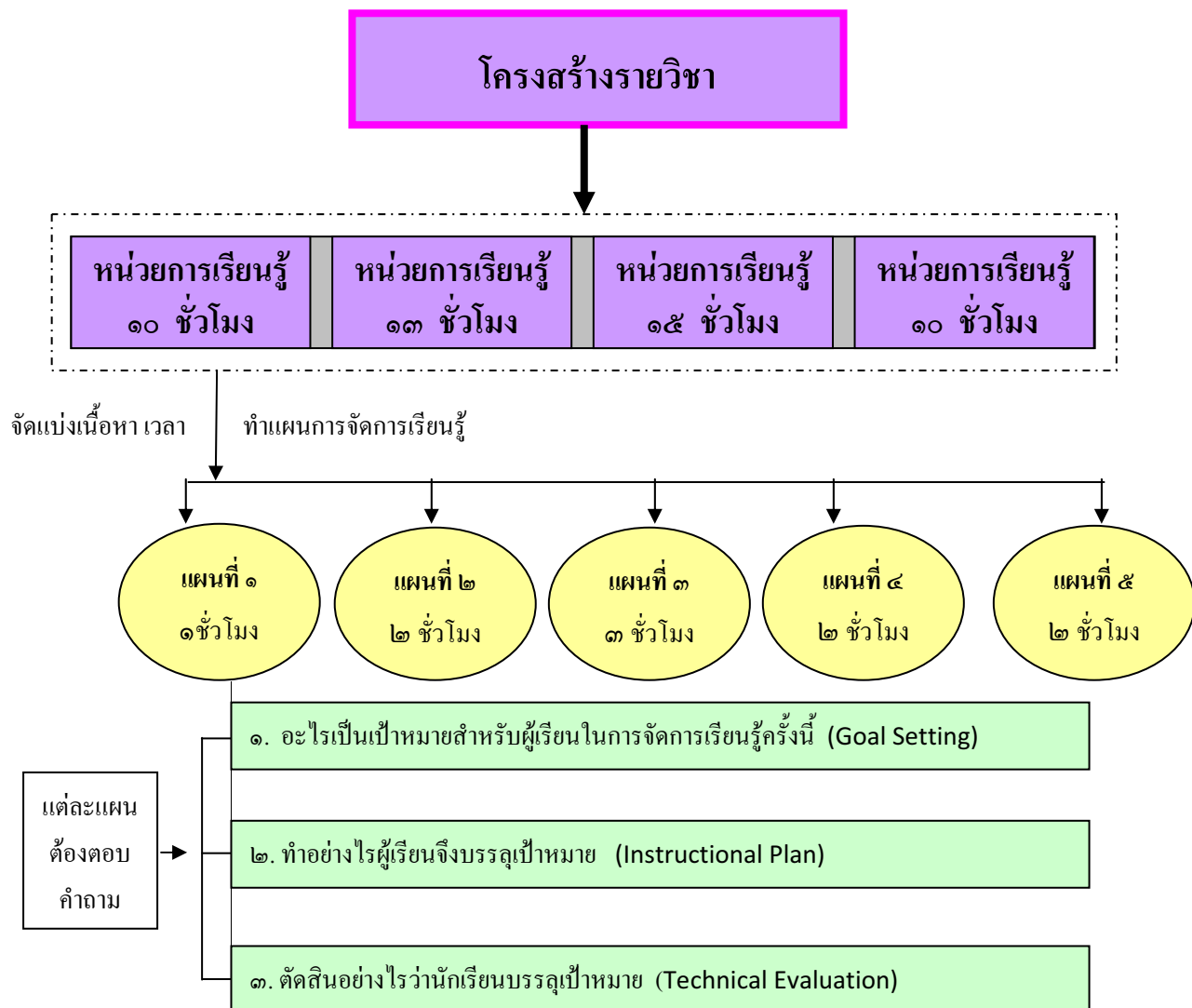
รายการประเมิน	ระดับการประเมิน			
	๔	๓	๒	๑
๑. ชื่อหน่วยการเรียนรู้ น่าสนใจ กระชับ ชัดเจน ครอบคลุมเนื้อหาสาระ				
๒. มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความเชื่อมโยงกันอย่างเหมาะสม				
๓. ความสอดคล้องของสาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดกับมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด				
๔. ความสอดคล้องของสาระสำคัญ/ความคิดรวบยอดกับสาระการเรียนรู้				
๕. ความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันระหว่างชื่อหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด และสาระการเรียนรู้				
๖. กิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด				
๗. กิจกรรมการเรียนรู้มีความครอบคลุมในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์				
๘. กิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมสามารถนำผู้เรียนไปสู่การสร้างชิ้นงาน / ภาระงาน				
๙. มีการประเมินผลตามสภาพจริงและสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด				
๑๐. ประเด็นและเกณฑ์การประเมินสามารถสะท้อนคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ / ตัวชี้วัด				
๑๑. ความเหมาะสม ในการกำหนดสื่อการเรียนรู้ในแต่ละกิจกรรม				
๑๒. หน่วยการเรียนรู้ที่จัดทำกำหนดเวลาได้เหมาะสมกับกิจกรรม และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง				
รวม / สรุปผล				
หรือ เฉลี่ย / สรุปผล				

การแปลความหมาย การประเมินหน่วยการเรียนรู้

เกณฑ์ ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ – ๑.๖๕ ปรับปรุง ๑.๖๖ – ๒.๕๐ พอใช้ ๒.๕๑ – ๓.๒๕ ดี ๓.๒๖ – ๔.๐๐ ดีมาก
 หรือ คะแนน ๑๒ – ๒๐ ปรับปรุง ๒๑ – ๓๐ พอใช้ ๓๑ – ๓๕ ดี ๔๐ – ๔๘ ดีมาก

จากหน่วยการเรียนรู้สู่ชั้นเรียน : การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

แผนภาพที่ ๓ แสดงความเชื่อมโยงของหน่วยการเรียนรู้สู่การทำแผนการจัดการเรียนรู้

จากแผนภาพ หลังจากจัดทำหน่วยการเรียนรู้แล้ว เพื่อให้การจัดการเรียนรู้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรวางแผนการจัดแบ่งเนื้อหาสาระ เวลา ให้ครอบคลุมหน่วยการเรียนรู้ จากนั้นจึงนำมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลา และการพัฒนาผู้เรียน ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องกำหนดเป้าหมายสำหรับผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้ โดยสามารถกำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการเรียนรู้นั้น ๆ ซึ่งจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ต้องนำพาผู้เรียนไปสู่มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ที่กำหนดไว้ในหน่วยการเรียนรู้ จากนั้นต้องกำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมาย ครูควรใช้เทคนิค/วิธีการสอนที่หลากหลาย โดยพิจารณาเลือกนำกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ซึ่งสามารถนำกระบวนการเรียนรู้ดังต่อไปนี้มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับธรรมชาติวิชา เช่น กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ กระบวนการสร้างความรู้ กระบวนการคิด กระบวนการทางสังคม ฯลฯ รวมทั้งให้ศึกษาการนำเทคนิควิธีการสอนมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้จากบทที่ ๒ ของเอกสารแนวทางการจัดการเรียนรู้นี้ ในการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนต้องรู้จักเลือกใช้สื่อ/แหล่งการเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ สื่อที่นำมาใช้ต้องกระตุ้น ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ยึดสื่อใดสื่อหนึ่งเป็นหลักในการจัดการเรียนรู้

ทั้งนี้กิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนมีความสามารถที่จะทำชิ้นงาน/ภาระงาน เมื่อครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้ของหน่วยเรียนรู้นั้นๆ ผู้เรียนต้องสร้างชิ้นงาน/ภาระงานได้ นอกจากนี้ในการจัดการเรียนรู้ต้องกำหนดว่าจะใช้เครื่องมือใดวัดและประเมินผล ผู้เรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ดังนั้นในการวัดและประเมินผลครูผู้สอนต้องประเมินผู้เรียนตลอดการจัดการเรียนรู้ โดยเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับลักษณะกิจกรรมและสิ่งที่ต้องการวัด นอกเหนือจากการประเมินชิ้นงาน/ภาระงาน

บทที่ ๕

บทบาทของบุคลากรในการจัดการเรียนรู้ : จะต้องทำอย่างไร

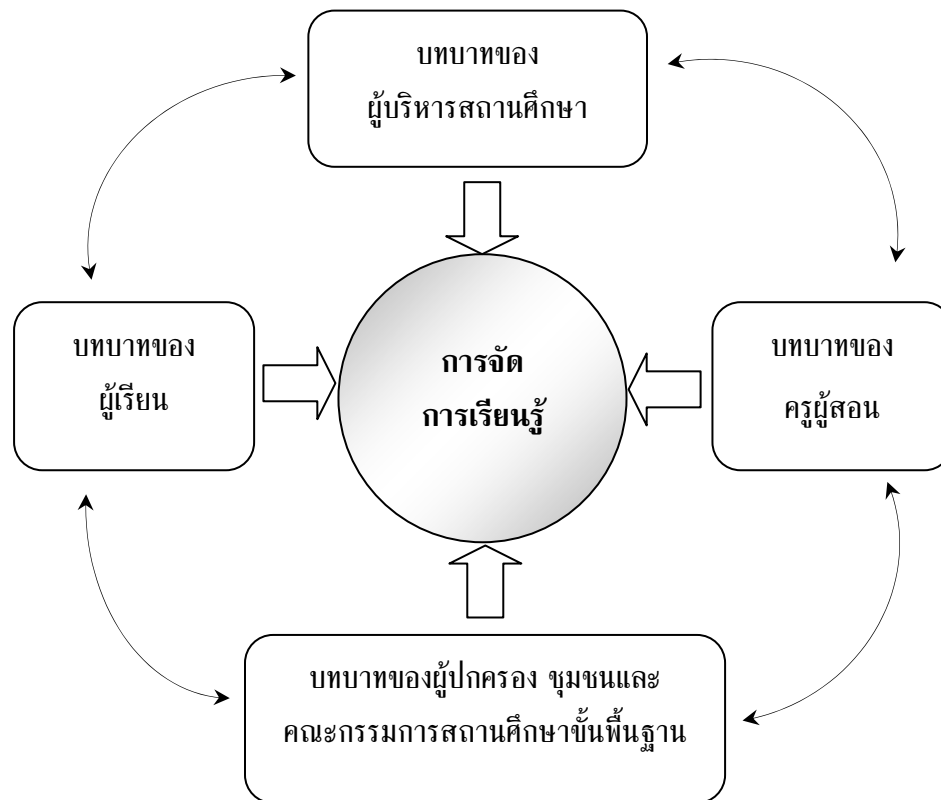
บทบาทของบุคลากรในการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล ตลอดจนการบริหารงานทั่วไป เป็นพันธกิจที่สำคัญของสถานศึกษาซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา อย่างไรก็ตาม ในที่นี้ขอเน้นเฉพาะการบริหารจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ในด้านการจัดการเรียนรู้โดยเน้นบทบาทของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
๒. บทบาทของครูผู้สอน
๓. บทบาทของผู้เรียน
๔. บทบาทของผู้ปกครอง/ชุมชน/คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การจัดการเรียนการสอนในอดีตไม่บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเท่าที่ควร ทั้งนี้สืบเนื่องมาจากสาเหตุหลายประการ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ยังพบว่าครูผู้สอนส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ ประกอบกับการประสานความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังขาดความต่อเนื่องและไม่เป็นรูปธรรม ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้

เพื่อให้การขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงขอให้ผู้บริหารและครูผู้สอนได้พิจารณาบทบาทของบุคลากรที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ ดังแผนภาพที่ ๘

แผนภาพที่ ๘ แสดงบทบาทของบุคลากรที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีข้อควรปฏิบัติดังนี้

๑. ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ตลอดจนเอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒. ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นรูปธรรม โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่งและสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

๓. ผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนได้เข้าใจแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้วยวิธีการและรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

๔. ผู้บริหารสถานศึกษาพึงส่งเสริม สนับสนุนให้บุคลากรจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของท้องถิ่น เพื่อพัฒนาผู้เรียน ทั้งด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๕. ผู้บริหารสถานศึกษาควรระดมทรัพยากรในชุมชน พร้อมทั้งแสวงหาความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร

๖. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาหลักสูตร แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

๗. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาใช้กระบวนการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๘. ผู้บริหารสถานศึกษาพึงเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงให้บุคลากรในสถานศึกษามีการนิเทศ ภายในอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการนิเทศแบบกัลยาณมิตร เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

๙. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาวัดและประเมินผล การเรียนรู้ผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย พร้อมนำผลการวัดและประเมินมาพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ

๑๐. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสถานศึกษา ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น ประชุมสัมมนา ประชุมปฏิบัติการ ศึกษาดูงาน เพื่อการพัฒนาบุคลากรครูให้เป็นบุคคลแห่ง การเรียนรู้

ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถนำพาให้สถานศึกษา มีความเจริญก้าวหน้าในทุก ๆ ด้าน ได้นั้น ต้องอาศัยคุณสมบัติที่สำคัญคือ มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ใช้หลักธรรมทาง ศาสนาเข้ามาประยุกต์ใช้เพื่อการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม มีความใฝ่รู้ใฝ่เรียน และมุ่งแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานให้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยใช้ ระบบการประกันคุณภาพเพื่อการขับเคลื่อนและพัฒนางาน

บทบาทของครูผู้สอน

ครูผู้สอนเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร อย่างไรก็ตามจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมา ครูผู้สอนส่วนใหญ่ยังมิได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ กล่าวคือไม่สามารถออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน อีกทั้งยังขาดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการนำกระบวนการวิจัยมาใช้พัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ไม่มากนัก ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่บรรลุผลเท่าที่ควร เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ครูผู้สอนควรได้ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยยึดหลักการที่สำคัญดังนี้

๑. ครูต้องศึกษา ทำความเข้าใจเอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

๒. ครูต้องจัดทำหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นทักษะความรู้ กระบวนการตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของหลักสูตร ตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

๓. ครูต้องศึกษาวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล พร้อมกับนำข้อมูลมาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่มุ่งตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ความแตกต่างของผู้เรียน และพัฒนาการทางสมอง เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

๔. ครูต้องจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ พร้อมทั้งช่วยเหลือดูแลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองท่ามกลางบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตรไมตรี

๕. ครูต้องจัดเตรียมและใช้สื่อการเรียนรู้ต่างๆ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนได้อย่างเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

๖. ครูต้องประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ทั้งนี้มุ่งเน้นการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพจริงเป็นสำคัญ นอกจากนี้แล้วควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และผู้ปกครอง ตลอดจนความสอดคล้องกับธรรมชาติของวิชาและพัฒนาการของผู้เรียน

๗. ครูต้องนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ในการสอนซ่อมเสริมและพัฒนาผู้เรียน ตลอดจนปรับปรุงการจัดกิจกรรมการสอนของตนเองอย่างเป็นระบบ

๘. ครูต้องใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนจะบรรลุผลได้ดีเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายประการ เช่น ความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู การแสวงหาความรู้ การใช้หลักจิตวิทยา การใช้สื่อ

การเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ การใช้กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และที่สำคัญยิ่งคือ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้เป็นไปได้ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร

บทบาทของผู้เรียน

สัมฤทธิ์ผลที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียนในภาพรวม คุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ/ กระบวนการ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร ทั้งนี้ สืบเนื่องมาจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและผู้เรียนขาดความเหมาะสมในหลาย ๆ ประการ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนมีบทบาทในการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

๑. มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูผู้สอนและผู้ปกครอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับความสามารถ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

๒. แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม หลากหลายด้วยความกระตือรือร้น และใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง

๓. เป็นผู้ลงมือปฏิบัติจริง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง และสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

๔. นำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้เพื่อการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม

๕. มีส่วนร่วมในการประเมินผลและนำผลการประเมิน มาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของตนเองให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

๖. มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อครู เพื่อนผู้เรียน และมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีลักษณะสร้างสรรค์ด้วยความเป็นมิตรไมตรี กล่าวคือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอ

๗. ร่วมจัดทำ ดูแล รักษา และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

๘. อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนมรดกของชุมชนได้อย่างเป็นระบบ

๙. ประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครอง ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

๑๐. รักษาสิทธิและโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี

บทบาทของผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

บทบาทของผู้ปกครอง ชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่ส่งผลให้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ เพื่อให้การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปอย่าง มีเป้าหมายและมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผู้ปกครอง ชุมชนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาท ดังนี้

๑. บทบาทของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองผู้เรียนทุก ๆ สถานศึกษาจะต้องมีบทบาทที่สำคัญ ดังนี้

- ๑.๑ มีส่วนร่วมกำหนดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา
- ๑.๒ ร่วมส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาจัดการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เน้นความรู้คู่คุณธรรม
- ๑.๓ ร่วมจัดบรรยากาศในบ้านให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของบุตร หลานอย่างต่อเนื่อง
- ๑.๔ ร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ร่วมทำกิจกรรมการเรียนรู้กับผู้เรียน ร่วมกิจกรรมกับสถานศึกษา ตลอดจนเป็นวิทยากรในฐานะภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้ความรู้เฉพาะเรื่อง ตามโอกาสอันควร
- ๑.๕ ร่วมสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตาม ความต้องการจำเป็นและเหมาะสม
- ๑.๖ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างเหมาะสมและ ต่อเนื่อง พร้อมทั้งเสนอแนะให้มีการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างเหมาะสม
- ๑.๗ ร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต กล่าวคือมุ่งป้องกันและแก้ไขปัญหากเกี่ยวกับยาเสพติด ไข้หวัดใหญ่ ไรบอดส์ และโรคติดต่อร้ายแรงอื่น ๆ ตลอดจนการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๑.๘ ส่งเสริมสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกับ สถานศึกษา
- ๑.๙ ปฏิบัติตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และถึงพร้อมด้วยความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับผู้เรียน
- ๑.๑๐ ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในความอุปการะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปี

๒. บทบาทของชุมชน

การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ จะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้น ชุมชนมีส่วนสำคัญยิ่ง กล่าวคือ ชุมชนเป็นพลังสำคัญในการขับเคลื่อนและส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษาจะต้องร่วมกับชุมชนให้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการจัดการศึกษา ดังนี้

๒.๑ เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและหลักสูตรสถานศึกษา โดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของชุมชน ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของชุมชน

๒.๒ ร่วมจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทั้งภายในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยร่วมระดมสรรพกำลัง ทรัพยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งนี้อาจจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ หรือเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต ทักษะกระบวนการให้กับผู้เรียนอย่างเหมาะสมและหลากหลาย

๒.๓ ร่วมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

๒.๔ เอื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้มีโอกาสใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชนอย่างหลากหลาย ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนในการจัดการเรียนรู้

๒.๕ ร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่สถานศึกษาร้องขอ

๒.๖ ให้ข้อเสนอแนะหรือแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

๓. บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทนองค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเป็นอย่างมาก ซึ่งบทบาทที่สำคัญของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีดังนี้

๓.๑ ร่วมกับสถานศึกษากำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ จุดหมายหลักสูตรสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแนวดำเนินงานเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

๓.๒ ร่วมประสานงานกับองค์กรทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อบริการแหล่งเรียนรู้ และร่วมส่งเสริมสนับสนุน โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

๓.๓ ส่งเสริมสนับสนุน และร่วมระดมทรัพยากร เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

๓.๔ ส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ตลอดจนงานอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ จะบรรลุเป้าหมายได้เพียงใดนั้น ครูผู้สอนนับเป็นหัวใจสำคัญที่สุดที่ส่งผลให้การนำหลักสูตรไปสู่ห้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ต้องได้รับการส่งเสริมสนับสนุนตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนความร่วมมือ ร่วมแรงและร่วมใจของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด , ๒๕๕๒.

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน. เอกสารประกอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร
แห่งประเทศไทยจำกัด , ๒๕๕๒.

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน. เอกสารแนวทางการดำเนินงานปฏิรูปการเรียนการสอนตามเจตนารมณ์ของ

กระทรวงศึกษาธิการ “๒๕๕๕” ปีแห่งการปฏิรูปการเรียนการสอน แนวทางการจัดการเรียนรู้

แบบบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด ,
๒๕๕๕.

กระทรวงศึกษาธิการ. สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน. เรียนรู้บูรณาการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๗.

กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน. การจัดการเรียนรู้ของครูนักปฏิรูป. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์กรรับส่งสินค้าและ
พัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.). ๒๕๕๘.

กรมวิชาการ. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ คู่มือการจัดการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์กร
รับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๕.

กรมวิชาการ. ชุดฝึกอบรมวิทยากรหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ ชุดที่ 15 เรื่อง การวิจัยใน

ชั้นเรียน. กองการวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ,ม.ป.ป.

กรมวิชาการ. เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว ,๒๕๕๕.

กรมวิชาการ. คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา การสวอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, พ.ศ ๒๕๕๐.

ทิสนา แฉมณี. ศาสตร์การสอนองค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ ๑๐).

กรุงเทพมหานคร : บริษัทด้านสุทธการพิมพ์, ๒๕๕๒.

เพ็ญนี้ หล่อวัฒนพงษ์. การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ Backward Design. (เอกสารประกอบการประชุม

ปฏิบัติการพัฒนาวิทยากรและโรงเรียนแกนนำในการออกแบบการคิด โดยใช้เทคนิค Backward

Design), ๒๕๕๕.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. **แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, ๒๕๕๐.

สุวิทย์ มูลคำ. **เรียนรู้สู่ครูมืออาชีพ** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บริษัททีพี พริน จำกัด ๒๕๔๓.

Prashnig, Babara. **Learning Styles in action**. Network Continuum Education PO Box 635, Stafford, ST16 1BF, 2006.

Wiggins, Grant And McTighe, Jay. **Understanding by Design**, Association for Supervision and Curriculum Development. 1703 N. Beauregard St. Alexandria, Virginia USA. 2005.

Freestone, Melvin. **Thinking for Understanding**, A Practical Resource for Teaching and learning and Curriculum Development/ Melvin Freestone – 1st ed, 2007.

Judy F. Carr, Douglas E. Harris . **มาตรฐานสู่ความสำเร็จ หลักสูตร การประเมินผล และแผนปฏิบัติการ** แปลจาก Succeeding with Standards Linking Curriculum, Assessment, and Action Planing. ผู้แปล นักแปลเครือข่ายของกรมวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2546.

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

๑. คุณหญิงกษมา วรวรรณ ณ อยุธยา	เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๒. นายวินัย รอดจ่าย	รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
๓. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ	ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้
๔. นางเบญจลักษณ์ น้ำฟ้า	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ผู้รับผิดชอบ

กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

๑. นางสาวกัญญิกา พรหมณพิทักษ์
๒. นางสาวศรินทร เศรษฐการุณย์
๓. นางสาววรรณิ์ ชุนศรี
๔. นางผาณิต ทวีศักดิ์
๕. นางบุษริน ประเสริฐรัตน์
๖. นางสาวปรมวดี ศรีชนพล
๗. นางสาวภัทรา สุวรรณบัตร
๘. นางสาวจรรยาศรี แจบไธสง

ผู้เขียน

บทที่ ๑ หลักการ แนวคิด จุดเน้นตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑
: กี่อะไร

๑. นายประทีป แสงเปี่ยมสุข	ศึกษานิเทศก์ สพท.พัทลุง เขต ๑
๒. นางสาวอุไรพร พานิชกุล	ศึกษานิเทศก์ สพท.พังงา
๓. นางอภิวันท์ พินทอง	ศึกษานิเทศก์ สพท.ประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑
๔. นางสาวปรมวดี ศรีชนพล	นักวิชาการศึกษา กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

บทที่ ๒ จากหลักสูตรสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ : ครูควรรู้อะไร

๑. นางประณิตา อุทาน	ศึกษานิเทศก์ สพท.นครสวรรค์ เขต ๑
๒. นางชโลบล ทศวิไล	ศึกษานิเทศก์ สพท.ตราด
๓. นางนิตยา ทองศรี	ศึกษานิเทศก์ สพท.เพชรบูรณ์ เขต ๑
๔. นางประไพศรี พุ่มชูศักดิ์	ศึกษานิเทศก์ สพท.พิจิตร เขต ๑
๕. นางสุกัญญา งามบรรจง	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาสื่อการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๖. นางสาวปริญญา ฤทธิเจริญ	นักวิชาการศึกษา กลุ่มพัฒนาสื่อการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๗. นางสาวศรินทร เศรษฐการุณย์	นักวิชาการศึกษา กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๘. นางบุษริน ประเสริฐรัตน์	นักวิชาการศึกษา กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๙. นางสาวภัทรา สุวรรณบัตร	นักวิชาการศึกษา กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

บทที่ ๓ จากหลักสูตรสู่การออกแบบการจัดการเรียนรู้ : ครูควรทำอย่างไร

๑. นางสาวรุ่งทิภา จันทร์วัฒนวงศ์	ศึกษานิเทศก์ สพท.อุดรธานี เขต ๑
๒. นางพัชรี ศิริชะภูมิ	ศึกษานิเทศก์ สพท.ร้อยเอ็ด เขต ๑
๓. นางวนิดา ปาณีนิจ	ศึกษานิเทศก์ สพท.ร้อยเอ็ด เขต ๑
๔. นางนิตยา กนิษฐ์	ศึกษานิเทศก์ สพท.นครราชสีมา เขต ๕
๕. นางสาวกัญนิภา พรหมณพิทักษ์	นักวิชาการศึกษา กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๖. นางสาววรรณิ์น ชุนศรี	นักวิชาการศึกษา กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๗. นางสาวจรรยาศรี แจบไธสง	นักวิชาการศึกษา กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

บทที่ ๔ บทบาทของบุคลากรในการจัดการเรียนรู้ : จะต้องทำอย่างไร

๑. นายชนนทร์ ชาญเชาว์	ศึกษานิเทศก์ สพท. ชุมพร เขต ๑
๒. นางสุเอช สัมโย	ผู้อำนวยการ โรงเรียนเนินทรายวิทยาคม สพท.ตราด
๓. นางผาณิต ทวีศักดิ์	นักวิชาการศึกษา กลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ผู้บรรณาธิการ

๑. นายประทีป แสงเปี่ยมสุข	ศึกษานิเทศก์ สพท.พัทลุง เขต ๑
๒. นางสาวอุไรพร พานิชกุล	ศึกษานิเทศก์ สพท.พังงา
๓. นางอภิวันท์ พินทอง	ศึกษานิเทศก์ สพท.ประจวบคีรีขันธ์ เขต ๑
๔. นางประณิตา อุทาน	ศึกษานิเทศก์ สพท.นครสวรรค์ เขต ๑
๕. นางชโลบล ทักวิล	ศึกษานิเทศก์ สพท.ตราด
๖. นางนิตยา ทองศรี	ศึกษานิเทศก์ สพท.เพชรบูรณ์ เขต ๑
๗. นางประไพศรี พุ่มชูศักดิ์	ศึกษานิเทศก์ สพท.พิจิตร เขต ๑
๘. นางสาวรุ่งทิวา จันทร์วัฒนวงศ์	ศึกษานิเทศก์ สพท.อุดรธานี เขต ๓
๙. นางพัชรี ศิริษะภูมิ	ศึกษานิเทศก์ สพท.ร้อยเอ็ด เขต ๑
๑๐. นางวนิดา ปาณินิจ	ศึกษานิเทศก์ สพท.ร้อยเอ็ด เขต ๑
๑๑. นางนิตยา กนิษฐ์	ศึกษานิเทศก์ สพท.นครราชสีมา เขต ๕
๑๒. นายชนนทร์ ชาญเชาว์	ศึกษานิเทศก์ สพท.ชุมพร เขต ๑
๑๓. นางรวีสา สมานรักษ์	ศึกษานิเทศก์ สพท. กรุงเทพมหานคร เขต ๒
๑๔. นางสุเอช สัมโย	ผู้อำนวยการ โรงเรียนเนินทรายวิทยาคม สพท.ตราด
๑๕. นางศรีสมร สันทา	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านโคกนาดี สพท.อุดรธานี เขต ๓
๑๖. นางสุกัญญา งามบรรจง	หัวหน้ากลุ่มพัฒนาสื่อการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๑๗. นางสาวกัญนิภา พรหมณ์พิทักษ์	หัวหน้ากลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้
สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

๑๘. นางสาวศรินทร เศรษฐการุณย์	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๑๙. นางสาววรรณัน ขุนศรี	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๒๐. นางผาณิต ทวีศักดิ์	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๒๑. นางบุษริน ประเสริฐรัตน์	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๒๒. นางสาวเปรมวดี ศรีธนพล	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๒๓. นางสาวภัทรา สุวรรณบัตร	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๒๔. นางสาวจรรยาศรี แจบไชสง	นักวิชาการศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

ผู้บรรณาธิการขั้นสุดท้าย

๑. นายสุชาติ วงศ์สุวรรณ	ที่ปรึกษาด้านพัฒนากระบวนการเรียนรู้
๒. นางเบญจลักษณ์ น้าฟ้า	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา
๓. นางสาวกัญญิกา พรหมณ์พิทักษ์	หัวหน้ากลุ่มพัฒนากระบวนการเรียนรู้
	สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา

